
PERHETUPATOIMINTA LEMPÄÄLÄSSÄ

Vanhempien kokemuksia perhetupatoiminnasta ja sen merkityksestä lempääläisten
lapsiperheiden arjessa

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Hämeenlinna, 9.5.2012

Vilma Hemminki

HÄMEENLINNA
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Vilma Hemminki	Vuosi 2012
Työn nimi	Perhetupatoiminta Lempäälässä. Vanhempien kokemuksia perhetupatoiminnasta ja sen merkityksestä lempääläisten lapsiperheiden arjessa.	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, millaisia kokemuksia lempääläläisillä vanhemmilla on Lempäälän perhetupatoiminnasta. Tarkoituksena oli tuoda esiin vanhempien mielipiteitä perhetupatoiminnan vaikutuksista heidän arkeensa, selvittää perheiden ajatuksia perhetupien vertaistuen merkityksestä sekä toiveita toiminnan kehittämiseksi. Lisäksi tutkittiin, kuinka perhetupatoiminta tukee lapsiperheitä heidän arjessaan. Toimeksiantajana oli Lempäälän perhetupatoimintaa järjestävät tahot ja se toteutettiin Lempäälässä toimivien perhetupien ohjaajien kanssa yhteistyössä.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu lapsiperheiden arjesta, hyvinvoinnista sekä tekijöistä, jotka uhkaavat lapsiperheiden hyvinvointia. Tärkeää tutkimuksen kannalta oli myös selvittää millaista perhetupatoimintaa on Lempäälässä. Lisäksi työssä perehdyttiin avoimeen varhaiskasvatukseen, perhetyöhön osana perhetupatoimintaa, kasvatuskumppanuuteen perhetuvilla sekä vertaistuen merkitykseen lapsiperheiden vanhemmille.

Tutkimus oli luonteeltaan laadullinen. Tutkimusmenetelmänä käytettiin avoimia kyselylomakkeita, jotka jaettiin perhetuvilla käyville vanhemmille. Tutkimuslomakkeiden avulla oli tarkoitus saada vanhempien aito kokemus ja näkemys järjestetystä toiminnasta näkyväksi. Lomakkeiden avulla kerätty aineisto analysoitiin teemoittelemalla se tutkimuskysymysten mukaisesti.

Tutkimuksesta saatujen tulosten mukaan perhetupatoiminta on lempääläläisille vanhemmille hyvin tärkeää vertaistuen saamiseksi sekä normaalissa arjessa jaksamiseksi. Myös lastenhoitopäivät koetaan tärkeiksi arjessa jaksamisen kannalta.

Avainsanat: Lapsiperheiden hyvinvointi, perhetupatoiminta, avoin varhaiskasvatusta toiminta, kasvatuskumppanuus, vertaistuki

Sivut 37 s. + liitteet 5 s.

HÄMEENLINNA
Degree Programme in Social Services
Sociopedagogical Education

Author	Vilma Hemminki	Year 2012
Subject of Bachelor's thesis	Family Playgroup in Lempäälä. Parents' Experiences of Family Playgroup Activity and Its Effects on Their Everyday Life.	

ABSTRACT

The goal of the thesis was to find out what kind of experiences parents have of the family playgroup activities in Lempäälä. The intention was to bring out the parents' opinions about the influence of the activities and the peer support in the family playgroups on their everyday life and also to chart the thoughts of the families on developing the activities. In addition the objective was to study how the activities support the everyday life of the families with children. The research was commissioned by the various providers of family playgroups and it was carried out in co-operation with the playgroup instructors.

The theoretical frame of reference consists of the everyday life of the families with children, their wellbeing and the threats to their wellbeing. It was also important, in relation to the research, to examine what the family playgroup activity in Lempäälä is all about. The thesis also deals with open early education, family work and partnership in education that take place in the family playgroups, as well as the significance of peer support for families with children.

The nature of the research is qualitative. The research method was a non structured questionnaire survey among the parents who visit the family playgroups. The aim of the survey was to find out and bring into sight the genuine experiences and opinions of the parents. The data were analyzed thematically according to the research questions.

According to the results of the research, the family playgroup activities are very important for the parents in Lempäälä, in order to get peer support and to manage everyday life. The child care days are considered important factors for coping in the everyday life.

Keywords Families with children, family playgroups, open early education, partnership in education, peer support

Pages 37 p. + appendices 5 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TEOREETTISIA LÄHTÖKOHTIA	2
2.1	Valtakunnallinen avoin varhaiskasvatus	2
2.2	Perhetyö osana perhetupatoimintaa.....	3
2.3	Perhetupatoiminta Lempäälässä avoimen perhetyön ja avoimen varhaiskasvatustyön muotona.....	3
3	PERHETUPATOIMINNAN JA AVOIMEN VARHAISKASVATUSTOIMINNAN TAUSTALLA VAIKUTTAVAT TEORIAM.....	6
3.1	Lapsiperheet ja niiden hyvinvointi.....	6
3.2	Lapsiperheiden hyvinvointia uhkaavat tekijät.....	8
3.3	Kasvatuskumppanuus perhetuvilla.....	8
3.4	Vertaistuen merkitys lapsiperheiden vanhemmille	10
3.5	Ehkäisevä perhe- ja lastensuojelutyö osana perhetupatoimintaa	11
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	13
4.1	Laadullinen tutkimus.....	13
4.2	Tutkimusprosessin kuvaus	14
4.3	Aineiston hankinta.....	14
4.4	Aineiston analyysi.....	16
4.5	Tulosten eettisyys ja luotettavuus	16
5	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	19
5.1	Vanhempien kokemuksia perhetupatoiminnasta Lempäälässä	19
5.2	Perhetupatoiminta tukemassa perheiden arkea	21
5.3	Vertaistuen merkitys perhetupatoiminnassa.....	24
5.4	Vanhempien toiveita ja ehdotuksia perhetupatoiminnan kehittämiseksi	26
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
7	POHDINTA.....	33
	LÄHTEET	35
Liite 1	Saatekirje	
Liite 2	Kokemuksia perhetupatoiminnasta	

1 JOHDANTO

Lempäälässä toimii kunnan järjestämänä palveluna perhetupia, joissa järjestetään toimintaa lempääläläisille lapsiperheille. Toimintaa järjestävät Lempäälän päivähoito sekä perhetyö. Perhetupatoiminnan tavoitteena on auttaa lapsiperheitä arjessa sekä suoda vanhemmille hengähdyshetkiä arkeen. (Perhetupatoiminta n.d.)

Lapsiperheiden arki elää 2000-luvun Suomessa suurta muutoksen vaihetta. Perherakenteet muuttuvat, arjen muodostaminen ja strukturoituminen vaatii perheeltä entistä enemmän voimavaroja arjen jäsentämiseen, joten kaikki apumenetelmät ovat perheiden jaksamisessa tarpeen. Työttömyys on suuri ongelma tämän päivän Suomessa, joten perheiden energia suuntautuu talouden hoitamiseen eikä lasten tasapainoisen kasvun ja kehityksen turvaamiseen riitä enää voimavaroja. Vanhempien väsyminen aiheuttaa monenlaisia ongelmia, joiden korjaamiseen tarvitaan aikaa ja rahaa. Näin ollen erityisesti ennaltaehkäisevät toimintamuodot tulevat hyvin tärkeinä esiin.

Perhetupatoiminnan ollessa ehkäisevää toimintaa, on vaikeaa arvioida miten kävisi ja kuinka paljon enemmän resursseja tarvittaisiin, jos ei tällaista toimintaa järjestettäisi. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää:

1. Millaisia kokemuksia perheillä on perhetupatoiminnasta?
2. Mikä merkitys perhetupatoiminnalla on lapsiperheiden arjessa?
3. Miten perheet kokevat toiminnan auttavan heitä arjessa?
4. Mikä merkitys perhetupien vertaistuellalla on vanhemmille?

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä selvitetään, mitä valtakunnallisella avoimella varhaiskasvatuksella sekä perhetyöllä osana perhetupatoimintaa tarkoitetaan osana tutkimusta. Teoriaosuudessa käy myös ilmi, mitä tarkoitetaan lapsiperheillä, millaista niiden hyvinvointi on tällä hetkellä sekä mitkä asiat ja tahot heidän hyvinvointiaan uhkaavat. Tutkimuksessa tuodaan myös esille, mitä on kasvatuskumppanuus sekä vertaistuki perhetuvilla, ja mikä on niiden merkitys. Perhetupatoiminnan ollessa ennalta ehkäisevää toimintaa, työssä selvitetään myös, miten ennaltaehkäisevä perhe- ja lastensuojelutyö näkyy perhetuvilla.

Kohderyhmänä tutkimuksessa ovat Lempäälän neljän perhetuvan vanhemmat. Tutkimukseen osallistuivat kaikki halukkaat vanhemmat, jotka ovat käyttäneet perhetupien palveluita. Tiedot tutkimukseen kerättiin avoimilla kyselylomakkeilla.

2 TEOREETTISIA LÄHTÖKOHTIA

Opinnäytetyön alussa käsitellään teoreettisia viitekehyksiä, jotka ovat osana perhetupatoiminnan toimintaideaa sekä tavoitteita. Tässä kappaleessa selvennetään lähtökohtia, joihin perhetupatoiminta perustuu. Näitä ovat valtakunnallinen avoin varhaiskasvatus, perhetyö osana perhetupatoimintaa sekä perhetupatoiminta Lempäälässä avoimen perhetyön sekä avoimen varhaiskasvatustyön muotona.

2.1 Valtakunnallinen avoin varhaiskasvatus

Avoimen varhaiskasvatuksen muotoja on monenlaisia, eikä perhetupatoiminta ole näistä yleisin. Lempäälä on harvinainen kunta siitä syystä, että perhetupatoimintaa käytetään näin laajassa määrin avoimen varhaiskasvatuksen muotona.

Avoimesta varhaiskasvatuksesta puhuttaessa tarkoitetaan kaikenlaista toimintaa, joka on sinänsä erossa lakisääteisistä palveluista. Aluksi avoimesta varhaiskasvatuksesta puhuttiin leikkitoimintana, joka käsitti erilaisia kerhotoimintoja. Nykyisin avoin varhaiskasvatustoiminta on kehittynyt perheiden tarpeita vastaavammaksi ja näin ollen se on luonut perheille enemmän vaihtoehtoja. Vuonna 2007 luotiin hallitusohjelma, jonka mukaan perheille on luotava mahdollisuudet valita lapsilleen parhaat mahdolliset hoitomuodot, mikä varmistetaan varhaiskasvatuspalveluja kehittämällä monimuotoisemmaksi. Tarkoituksena on siis lisätä osa-aikaisen hoidon mahdollisuutta, avoimia päiväkoteja sekä kerhotoimintaa. (Alila, esitelmä 5.–6.10.2007). Suurimpana syynä avoimen varhaiskasvatustoiminnan vähäisyyteen saattavat olla kuntien heikot taloustilanteet, eivätkä päättäjät näe avointen varhaiskasvatustoimintojen tarpeellisuutta.

Avoimella varhaiskasvatuksella nykytilassaan tarkoitetaan joko kunnan tai muun järjestön tarjoamaa toimintaa lapsiperheille päivähoidon ulkopuolisena toimintana. Sen kolme tärkeintä tavoitetta on (1) mahdollistaa lasten keskinäinen toiminta, leikki sekä kontaktit toisiin lapsiin ja aikuisiin, (2) tukea lasten varhaiskasvatusta sekä (3) mahdollistaa vanhempien ja muiden lasta hoitavien tahojen vertaistuki ja aikuiskontaktit. Toiminnan toteuttamisessa on tärkeää joustavuus, universaalisuus ja avoimuuden periaate sekä alueellisten ja paikallisten tarpeiden huomioonottaminen. Avoinnessa varhaiskasvatustoiminnassa lapset osallistuvat toimintaan aina oman aikuisensa kanssa. (Alila, esitelmä 5.–6.10.2007.)

Kunnan järjestämää tai hankkimaa avointa varhaiskasvatustoimintaa ohjaa päivähoidon lainsäädäntö. Sen sisällöllistä kehittämistä ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet tai omat perusteet avoimelle varhaiskasvatustoiminnalle. Toiminta on joko maksutonta tai siitä peritään kohtuullinen maksu, joka ei kuitenkaan saa olla esteenä palvelun käyttämiselle. Avoinnessa varhaiskasvatuksella on periaatteena kehittää toimintaansa aina käyttäjien tarpeita vastaavaksi. (Alila, esitelmä 5.–6.10.2007.)

2.2 Perhetyö osana perhetupatoimintaa

Vaikka perhetupatoiminta käsittää enimmäkseen avoimen varhaiskasvatuksen sisältöä, on se myös osa perhetyötä. Tämän vuoksi tutkimuksessa avataan myös perhetyön käsitettä siinä määrin kuin se liittyy perhetupatoimintaan.

Perhetyöllä on monia eri muotoja ja sitä voidaan tehdä erilaisissa toimintaympäristöissä. Perhetyöntekijät voidaan nimetä eri ammattiryhmiin sen mukaan, ketkä perhetyötä tekevät. Perhetyö voidaan myös jaotella osiin sen mukaan, mihin elämänalueeseen palvelut kuuluvat tai mitkä ovat sen lähtökohtia. Peruslähtökohtana perhetyölle on kuitenkin tarpeet, jotka lähtevät perheiden elämästä, liittyivät ne sitten lasten kasvatukseen, kehitykseen, vanhemmuuden tukemiseen tai perheen yleiseen hyvinvointiin. (Rytkönen & Rönkkö 2010, 27–28.)

Tarkkaa kuvausta perhetyölle on hankalaa määrittää, koska sitä tapahtuu monilla eri osa-alueilla, monien eri ammattilaisten tekemänä. Yleistettynä se on kuitenkin kaikenlaista perheiden parissa tehtävää työtä, jota Rytkösen ja Rönkön (2010, 28) mukaan tehdään lähellä perheen arkielämää ja jonka tarjoajina ovat eri yhteiskunnalliset palveluntuottajat. Tutkimukseni kohteena olevalla perhetupatoiminnalla on tarkoitus olla auttamassa ja tukemassa perheitä nimenomaan kasvatuskysymyksissä, vanhemmuuden tukemisessa kasvatuskumppanuuden kautta, sekä perheen yleisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Näiden piirteiden mukaan perhetyön käsitteen määritelmät sopivat tähän toimintaan. (Perhetupatoiminnan esite n.d)

Moniammatillinen yhteistyö sekä verkostoituminen ovat perhetyölle oleellisia alueita. Jotta perhetyön avulla voitaisiin tuoda perheen omat voimavarat esiin, on koottava kaikki perheen elämään liittyvät viranomaistahot tekemään yhdessä työtä perheen tilanteen kokonaiskuvan näkemiseksi sekä laajamittaisen auttamisen onnistamiseksi. (Rytkönen & Rönkkö 2010, 40.)

2.3 Perhetupatoiminta Lempäälässä avoimen perhetyön ja avoimen varhaiskasvatustyön muotona

Lempäälässä vuodesta 1995 alkanut tupatoiminta oli vaihtoehtona kotiin auttamiselle. Kotiin auttamisella tarkoitetaan apua, jota perhetyöntekijät toivat lapsiperheiden kotiin, esimerkiksi siivousapuna ja ruuanlaittoapuna. Kotiin auttaminen kohdistui aluksi perhetyön yksikön tiedossa oleviin perheisiin. Perhetupatoiminta on siis alun perin lähtöisin perhetyön tarpeesta. Myöhemmin toiminta laajeni perhetyön ja päivähoidon yhteistyömuodoksi, josta lopulta muotoutui neljä avointa päiväkerhoa. Vuonna 2004 toiminnan nimi muuttui perhetupatoiminnaksi. Perhetuvat toimivat yhteistyömuotona perhetyön yksikön sekä päivähoidon kesken ja ovat avoimia kaikille lempääläläisille lapsiperheille. (Nykopp-Ojala, sähköpostiviesti 9.6.2011.)

Lempäälässä perhetupatoiminta on yksi tärkeimmistä ja suurimmista avoimen varhaiskasvatuksen esiintymismuodoista sekä yksi perhetyön

osa-alueista. Lempäälän neljä eri perhetupaa, on sijoitettu eri puolille Lempäälää. Jokaisella tuvalla on kaksi toiminnasta vastaavaa ohjaajaa sekä palvelusta ja toiminnasta vastaava johtaja. Perhetupatoiminnan yhteistyökumppanina toimii terveydenhuolto, mistä pääosin neuvola ja terveyskeskuspsykologi. Lisäksi yhteistyötä tehdään perhetyön kanssa, jolloin käytössä ovat myös sosiaalityöntekijät, puheterapeutti ja lapsiperheiden kotipalvelu sekä lapsiperhetiimi, jossa eri tahojen ammattilaiset kokoontuvat yhdessä pohtimaan perheen kohtaamia ongelmia. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä myös muiden tahojen kanssa, vanhempien suostumuksella. (Perhetupatoiminnan esite, n.d.)

Lempäälän keskusta-alueella toimii perhetupa, missä ohjaajat ovat ammatiltaan perhetyöntekijöitä. Toiminnasta päävastuussa on sosiaalitoimenjohtaja. Kolmessa muussa perhetuvassa, jotka on sijoitettu tasaisesti Lempäälän päätien varrelle, ovat ohjaajat ammatiltaan sosionomeja tai muita varhaiskasvatuksen työntekijöitä ja vastuussa tupien toiminnasta ovat päivähoitoalueiden aluejohtajat. Lempäälän keskustan perhetuvan toiminta on siis enimmäkseen perhetyölähtöistä ja muissa tuvissa varhaiskasvatustyölähtöistä. Kuitenkin kaikilla tuvilla on yhtenäinen toimintasuunnitelma ja -idea. Kaikkien perhetupien perustehtävänä ja tavoitteena on kohdata lapset ja heidän vanhempansa tai muut hoitavat aikuiset dialogisesti. (Perhetupatoiminnan esite, n.d.) Kaskelan ja Kekkosen (2006, 38) mukaan dialogisuudella tarkoitetaan kahden ihmisen välistä aitoa vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on luoda yhteistä ymmärrystä ja näkökulmaa todellisuudesta. Dialogisessa vuoropuhelussa ei ole tarkoituksena osoittaa asiantuntijuutta, vaan dialogissa molempien osapuolien tietämys ja kokemus asioista on yhtä tärkeää ja arvokasta. Ohjaajien avaintehtävänä on luoda tuville turvallinen ja avoin ilmapiiri ja tätä kautta mahdollistaa vertaisryhmien muodostuminen vanhempien kesken (Perhetupatoiminnan esite, n.d.).

Perhetupatoiminta on ennaltaehkäisevää avointa varhaiskasvatustyötä, jolloin huomioidaan varhaisessa vaiheessa mahdolliset muutokset perheessä ja lapsessa itsessään. Näin ollen kasvatuskumppanuus tuvilla korostuu, muun muassa yhteistyökumppanuuden ylläpitämisen muodossa sekä siinä toimimisessa. Toiminnan tarkoituksena on siis toimia myös yhtenä ennaltaehkäisevän lastensuojelun tukitoimena, jolloin havaintojen perusteella tilanteisiin perheessä tai lapsessa puututaan tarpeen vaatimalla tavalla tai mahdollisesti ohjataan perhe eteenpäin, muun muassa sosiaalityöntekijän puheille. Tuvalla toiminta voidaan räätälöidä perheen tarpeiden mukaan. Kaikissa Lempäälässä toimivissa tuvissa on mahdollisuus käyttää myös lastentupapäivä-palvelua eli ”parkkipäivää”, joka on tietyinä päivinä viikossa mahdollistettu aika jättää lapsi hoitoon perhetupien ohjaajille muutamaksi tunniksi, esimerkiksi asioiden hoitamista tai arjesta hengähdystä varten. (Perhetupatoiminnan esite, n.d.)

Perhetuvat ovat pääasiassa tarkoitettu kotiäitien ja -isien, sekä heidän lastensa kohtaamispaikaksi, jossa heille tarjotaan virikkeellistä toimintaa ja keskusteluseuraa. Tuvilla käy toisinaan myös ammattilaisia puhumassa perheiden arkeen, lastenhoitoon sekä kasvatukseen liittyvistä asioista. Osa ajasta perhetuvilla on siis vapaata toimintaa, leikkiä ja keskustelua, mutta toiminta saattaa olla myös ohjattua, jolloin ohjaajat järjestävät erilaista oh-

jelmaa. Perheet tuvilla tekevät myös yhdessä erilaisia retkiä. Tuvilla säännöllisesti käyville lapsille laaditaan myös yhdessä perhetuvan ohjaajan kanssa varhaiskasvatussuunnitelma, jonka avulla voidaan kartoittaa myös mahdollisen erityisen tuen tarve lapselle. Lapsikohtainen lukukausimaksu Lempäälän perhetuville on 1. lapsesta 40 €, 2. ja 3. lapsesta 15 € /lapsi. Alle 12 kk ikäisestä lapsesta ei peritä maksua. Perhetupien toimintaan on mahdollista tutustua kahden viikon ajan ilman maksua. (Perhetuvat n.d; Nykopp-Ojala, sähköpostiviesti 22.6.2011)

Perhetuvilla toimivien ohjaajien rooli on merkittävä perhetupien toiminnan kannalta. He vastaavat toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta sekä taloudellisten resurssien käytöstä. Ohjaajien tarkoituksena on luoda tuville hyvä ilmapiiri, ottaa vastaan niin uudet kuin vanhatkin perheet sekä kuunnella ja auttaa vanhempia tarvittaessa. Perhetupien ohjaajat havainnoivat työssään perheiden ja lasten toimintaa ja puuttuvat hienovaraisesti, jos havaitsevat huolta. Perhetuvilla käytetään huolen puheeksiottamisen mallia. Ohjaajat ovat perhetuvilla keskustellakseen vanhempien kanssa heitä askarruttavista asioista sekä ihan vaan päivän kulumisesta. Ohjaajan tehtävänä on saada jokainen vanhempi tuntemaan itsensä tärkeäksi ja tervetulleeksi tuvalle. Ohjaajat ovat myös auttamassa vanhempia konkreettisesti. Esimerkiksi, jos äidillä on mukanaan useampi lapsi tuvalla ja häneltä loppuvat kädet kesken.

3 PERHETUPATOIMINNAN JA AVOIMEN VARHAISKASVATUSTOIMINNAN TAUSTALLA VAIKUTTAVAT TEORIAM

Seuraavissa luvuissa avataan teoriapohjia, jotka vaikuttavat perhetupatoimintaan, sen tavoitteisiin ja toimintatavoihin. Näissä kappaleissa myös selvennetään, millaisena tutkimuksen kannalta nähdään se ympäristö, jossa perhetuvat toimivat ja mihin se perustuu.

3.1 Lapsiperheet ja niiden hyvinvointi

Tutkimuksen pääosassa ovat lapsiperheet, joka Tilastokeskuksen (2011) mukaan muodostuu silloin, kun perheeseen kuuluu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Perheen on kautta aikain koettu olevan yhteiskunnan yksi perusyksikkö, joka luo perustan lapsen kasvulle ja yleisestikin tulevaisuudelle (Tähtinen 2001). Lapsiperheiden arjelle on mahdollista asettaa monenlaisia kehyksiä. Lapsiperheiden arjen tärkeimmät reunukset muodostavat tavat, joilla perheestä ja sen tehtävistä arjessa puhutaan. Käsitteenä se kuitenkin elää jatkuvasti arkisessa puheessa ja sen tarkoituksessa. (Repo 2009, 25, 29–30.)

Koska perhemuodot ovat viime aikoina kokeneet paljon muutoksia, on perheiden määrittäminen entistä vaikeampaa. Tiedeyhteisöissä puhutaan jopa perheiden murroksista sekä kriisiytymisistä, jotka aiheuttavat perheiden katoamisen instituutioina ja korvaantuvan erilaisina ihmisten välisinä suhteina (Pääkkönen & Varjonen 2005, 9–10). Rytkösen ja Rönkön (2010, 9) mukaan perheen määritelmä muotoutuu niin perheen biologiasta, perheen sisäisestä politiikasta, kuin myös perheenjäsenen kokemuksesta. Heidän mukaansa perhe on siis jokaisen ihmisen oma kokemus, joka muuttuu alati. Jokainen meistä yrittää selvittää ja asettaa omaa kuulumistaan yhteiskuntaan luomalla mielikuvia perhemallien kautta. Rytkösen ja Rönkön (2010, 10) esityksen mukaan perhe koostuu yksilöistä, joiden toistensa välisen suhteiden takia perhe eroaa kaikista muista yhteiskunnallisista ryhmistä. Toiset perhesuhteista ovat elinikäisiä ja niitä voi yhtä aikaa olla monia, kuten sisko, tytär ja äiti. Perhesuhteisiin liitetään usein velvollisuuksia kuten hoiva ja huolenpito, joita taas esimerkiksi ystävyssuhteissa ei ole.

Parisuhdetta, josta syntyvä lapsi saa aikaan perheen, pidetään usein perheen perusyksikkönä. Vaikka sanalle perhe onkin tiettyjä määreitä ja ominaisuuksia, on jokaisella ihmisellä oma käsityksensä perheestä, joka on muovautunut hänen oman perhemallinsa mukaan. Muutosten ja trendien maailmassa tapaa entistä enemmän erilaisia perhemalliratkaisuja (Rytkönen & Rönkkö 2010, 10, 17) Lapsiperheet voidaan jakaa erilaisiin perhetyyppisiin, joihin kuuluvat Kartovaaran (2007, 32) mukaan ”aviopari ja lapset, avopari ja lapset, rekisteröity miespari ja lapset, rekisteröity naispari ja lapset, äiti ja lapset, sekä isä ja lapset”. Tässä tutkimuksessa ei ole oleellista millainen suhde vanhemmilla on lapsiin tai millainen perheen

muoto on. Perheellä tarkoitetaan mitä tahansa perheen muotoa, jossa perheeseen kuuluu vähintään yksi lapsi ja vanhempi tai muu huoltaja.

Miten sitten määritellä perheiden arki? Salmen (2004, 15) mukaan arki muodostuu ihmisten epämääräisestä elämän kokonaisuudesta. Arkiajattelun mukaan arki mielletään elämän rutiinina, vastakohtana juhlalle. Perheiden arki kuvastuu siis todellisuudessa jokaisen perheen omasta ajatuksesta siitä, mitä heidän perheensä arkeen kuuluu. Arki lapsiperheissä useimmiten muodostuu vaihtoehtoisista tavoista elää ja yhdistää perheen elämä työhön ja muuhun ympäröivään kulttuuriin. Revon (2009, 25–28) mukaan arki on vuorovaikutteinen kokemus, jossa siis perheiden arjen eläminen sulautuu muihin yhteiskunnan rakenteisiin, kuten työ-elämään ja vapaa-aikaan.

Perheen arjelle ominaisia ovat erilaiset syklit, joiden mukaan perheen elämä arjessa määrittyy. Tietyt jatkuvat sekä toistuvat tilanteet ja rutiinit, kuten vanhempien työajat, lasten hoitoajat, nukkumiset ja ruokailut, jakavat lapsiperheen elämän tiettyihin sykleihin. Erityisesti arki lapsiperheissä voidaan siis nähdä rutiineina, käytänteinä sekä aikataulujen ja rytmien yhteensovittamisena. Lapsiperheiden arki muodostuu niin perheen sisällä kuin sen ulkopuolellakin. Lähtiessään ulos kodista ja taas palatessaan sinne takaisin, jokainen perheenjäsen tuo omaan perheeseensä palan ympäristöönsä. Vaikutteet ympäristöstä siirtyvät siis perheen arkeen, kuin taas kokemukset kodista perheenjäsenet vievät ympäristöönsä. (Lämsä, Malinen & Rönkä 2009, 12–15.)

Hyvinvoinnin käsitteellä on niin ikään monia eri merkityksiä. Karvosen, Moision ja Simpuran (2009, 20) mukaan hyvinvoinnin materiaalisena perustana voidaan pitää elinoloja, jotka viittaavat asuinoloihin, toimeentuloon ja työhön. Näiden lisäksi hyvinvoinnista puhuttaessa se usein käsittää terveyden, sosiaaliset suhteet, omanarvontunnon sekä käsityksen omasta hyvinvoinnista. Nykyään hyvinvointi nähdään myös erilaisina hyvää oloa tuottavina kokemuksina ja elämyksinä, joita tarjotaan kaupallisten hyvinvointi yritysten taholta.

Lammi-Taskulan sekä Salmen (2009, 38) mukaan ansiotyöllä on ominaisuus tuoda ihmiselle niin toimeentuloa, kuin myös mielekästä toimintaa ja sosiaalisia suhteita. Mielihyvää tuottavat hoiva- ja tunnesuhteet taas esiintyvät perhe-elämän yhteydessä. Sekä perhe-elämä että työ, ovat aikaa ja voimavaroja vieviä osa-alueita. Näin ollen niiden tasapainoinen arkeen yhteensovittaminen tuo arkielämään hyvinvoinnin tunteen. Lapsiperheiden arjessa tapahtuu jatkuvasti perheenjäsenten välistä tunteiden siirrantää, tunteiden ja tunneilmapiirin työstämistä. Kaikissa perheissä arjen ja työn yhteensovittaminen koetaan toisinaan toimiviksi ja toisinaan vaikeiksi. (Lämsä ym. 2009, 13.)

3.2 Lapsiperheiden hyvinvointia uhkaavat tekijät

Oleellinen asia perhetupatoiminnan vaikuttavuuden arvioimisessa perheiden arkeen, on jo etukäteen selvittää millaiset asiat yleisesti uhkaavat lapsiperheiden hyvinvointia. Asiat voivat olla täysin perhetupatoiminnan ulottuvuuden ulkopuolella, mutta ne saattavat heijastua myös mukaan toimintaan tai mahdollinen apu voidaan tuoda perheelle perhetupatoiminnan kautta. Lapsiperheissä ongelmia voi olla monenlaisia. Odotukset ja edellytykset vanhempana toimimiseen muuttuvat kokoajan. Muun muassa työelämän muutokset tuovat muutosta myös vanhempien ja lasten välille perhe-elämään. Lämsän ym. (2009, 15) mukaan arjen haastavimpiin hetkiin lapsiperheiden vanhemmat lukevat paluun töistä kotiin, jatkuvan kiireisyyden, työaikojen sekä perheenjäsenten omien aikataulujen huonon yhteensopivuuden sekä vanhempien oman väsymyksen. Suurena haasteena lapsiperheiden arjessa esiintyy siis työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38). Kun työtä on paljon, vanhempien aika ja energia eivät riitä vanhempana olemiseen. Toisaalta taas töiden vähäisyys aiheuttaa taloudellista ahdinkoa, jonka seurauksena vanhempien energia menee toimeentulon hankkimisen metsästykseseen ja lapsien kanssa olemiseen aikaa jää vain vähän. (Kinnunen & Rönkä 2002, 4–6.)

Lammi-Taskulan ja Salmen (2009, 50) mukaan keskeistä perheenjäsenten hyvinvoinnin kannalta on erityisesti vanhempien toimiva parisuhde. Perheiden hyvinvointiin vaikuttavaksi tekijäksi voidaan huomioda myös sosiaalisten verkostojen mureneminen. Ihmiset muuttavat työn perässä uusille paikkakunnille, eikä lasten hoidon suhteen löydy apua läheltä. Myös vanhemman tuen saaminen jää tällöin vähäisemmäksi. (Kinnunen & Rönkä 2002, 4–6.)

Perheessä sattuva onnettomuus tai pitkäaikainen sairaus ovat myös rasittavia tekijöitä perheen hyvinvoinnin kannalta. Vanhempien päihdeongelma, perhe- tai lähisuhdeväkivalta aiheuttaa omat ongelmansa, kuten myös perheen jäsenen tai muun läheisen kuolema. Näissä tilanteissa vanhempien taakka perheen koossa pitämisestä kasvaa, jolloin uupuminen ja voimien ehtyminen tuovat esiin uusia ongelmia, kuten jatkuvaa riitelyä. Osaksi näistä johtuen perherakenteiden muutokset kuten avioerot luovat uudet haasteet lapsiperheiden elämälle ja luovat uusia tarpeita ja vaatimuksia lapsiperheiden tukemiselle ja auttamiselle. (Kinnunen & Rönkä 2002, 4–6.)

3.3 Kasvatuskumppanuus perhetuvilla

Opinnäytetyön teon kannalta oli tärkeää perehtyä myös kasvatuskumppanuuden käsitteeseen perhetupatoiminnan näkökulmasta. Perhetupien ohjaajien mukaan perhetuvilla vaaditaan monenlaista kasvatuskumppanuutta perheiden ollessa koko ajan läsnä. Perhetuvilla lasten vanhemmat ovat koko ajan toiminnassa mukana ja näin ollen tupien ohjaajilla on mahdollisuus olla heihin jatkuvasti yhteydessä sekä seurata lapsen ja vanhemman tapaa toimia ja olla yhdessä. Lasten vanhemmilla on niin perhetuvilla,

kuin päivähoitossakin, lastensa ensisijainen vastuu kasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastuulla on luoda tasavertainen yhteistyö- ja kasvatuskumppanuus lapsen vanhempien kanssa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31.) Myös lain lasten päivähoitosta (304/1983) mukaan päivähoitolla on tehtävänä lapsen kehityksen kokonaisvaltainen tukeminen sekä perheiden kotikasvatuksen tukeminen.

Kasvatuskumppanuuden tulee lähteä lapsen tarpeista, jossa yhdistyvät kahden lapselle tärkeän tahon asiantuntijuudet, tiedot ja kokemukset. Tällöin varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.) Kasvatusasioissa asiantuntijoita on siis kahdenlaisia; asiantuntijoita, jotka ovat opiskelleet kasvatusta ja siihen liittyviä teorioita sekä vanhemmat, jotka ovat oman lapsensa asiantuntijoita. Ammattilaisen ja vanhemman kohtaamisessa vanhempi tuo oman kokemuksellisen tiedon lapsestaan ja vanhemmuudestaan, ammattilainen taas tuo oman, usein teoretietoon pohjautuvan, tietämyksensä (Alasuutari 2003, 171). Näiden kahden asiantuntijuuden yhdistäminen saattaa olla hankalaa. Nykyään nähdään, että ammattilaiset tarvitsevat työssään vanhempien tietoa omista lapsistaan, jolloin asiantuntijatieto ei voi muodostaa tärkeintä ja ainoa oikeaa ratkaisua ongelmaan, vaan se voi tuoda esiin uusia mahdollisia tulkintamuotoja tai toimintamalleja vanhemman käyttöön arjessa. (Mikkola & Nivalainen 2009, 11–12.)

Maarit Alasuutarin (2003, 166–167) mukaan vanhemmat näkevät, että lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa perheen lisäksi suurelta osin myös päivähoito. Myös yhteiskunnallisten kasvattajien sekä lapsen vanhempien yhteistyön lähtökohdaksi Alasuutarin mukaan nousee yhteiskunnallisten kasvattajien suhtautuminen vanhempien omiin näkemyksiin. Vanhemmat kokevat olevansa ammattilaisia, kun käsiteltävät asiat liittyvät esimerkiksi perheeseen tai vanhemmuuteen. He kuitenkin hyväksyvät ajatuksen siitä, että yhteiskunnalliset kasvattajat ovat asiantuntijoita lapsen kehitykseen ja lapsen oppimiseen liittyvissä asioissa. Lapsi ja hänen toimintansa alueet ovat vanhempienkin mielestä yhteistä aluetta, jonka vastuuta he mielellään jakavat yhteiskunnallisten kasvattajien kanssa. Näin ollen yhteistyön tulisi olla lapsikeskeistä.

Kasvatuskumppanuus on siis pyrkimystä vahvistaa lapsen ja hänen perheensä hyvinvointia niin, että vanhemmilla on mahdollisuudet ja voimia suoriutua vanhemmuudestaan niin hyvin kuin mahdollista lapsen tarpeen kannalta. Perhetupatoiminnassa kahden eri paikan, kodin ja perhetupien, kuilu on pienempi kuin esimerkiksi päivähoitossa, jolloin kasvatuskumppanuus on läsnä koko ajan ja juuri tästä syystä hyvin tärkeää huomioida. On hyvin oleellista, että kasvatuskumppanuus perhetuvalla toimii, eikä kumpikaan asiantuntijapuoli lapsen läsnä ollessa esimerkiksi vähättele toisen kasvatuksellisia taitoja tai menetelmiä. Ohjaajan tehtävänä on kuitenkin hienovaraisesti tukea ja tarvittaessa ohjastaa vanhempia kasvatustehtävässä. (Mikkola & Nivalainen 2009, 11–12.)

Erityisesti vanhempien ja yhteiskunnallisten kasvattajien eli tässä tapauksessa perhetupien ohjaajien ollessa alati kosketuksissa, nousevat ammattilaisten vastuu ja asiantuntijatiedon käyttö merkittäväksi tarkastelualueeksi.

Kasvatuskumppanuuden korostuessa perhetuvilla on ammatillinen ajattelutapa noussut lähelle vanhempien arkea, jolloin se luultavasti muovaa heidän ajattelumaailmaansa, samalla heijastuen heidän omiin kasvatustaloihinsa. Tästä syystä ammattilaisen on alati tarkasteltava omien toimiensa eettisyyttä sekä näkemystensä perusteita. (Alasuutari 2003, 168.)

Kasvatuskumppanuudessa on ammattilaisella oltava tarkkuutta asioiden esille tuomisessa. Monissa lapsen kasvatuksellisissa aihe-alueissa ratkaisujen määrittelyihin saattaa liittyä myös vanhempien syyllistämistä. Miten tuoda esiin asioita, joihin ammatillisesta näkökulmasta tulisi puuttua, niin ettei vanhempaa syyllistetä vääränlaisesta toimintatavasta vaan ehkä pyritään tuomaan esiin vaihtoehtoisia menetelmiä? Alasuutarin (2003, 169) mukaan syyllisyys voi vanhemman toimijuuden näkökulmasta toimia kannustimena pyrkiä parempaan vanhemmuuteen, mutta toisaalta se voi laimauttaa vanhemman ajatuksen itsestään vanhempana.

Kasvatuskumppanuudessa on kysymys konkreettisen kasvatustehtävän jakamisesta kuin myös ammattilaisten sekä vanhempien yhteisestä toiminnan sopimisesta sekä organisoinnista, molemmille tahoille sopivaksi. Ammatillisilla on ensisijaisesti avainrooli kasvatuskumppanuuden muovaamisesta perhekohtaisesti sopivaksi sekä varmistamiseksi tasavertaisen kasvatusyhteistyön, jolloin siitä muodostuu luonteva osa lapsen varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.) Varsinkin perhetupatoiminnassa yksi toimintaperiaatteista on ennalta ehkäisevä lastensuojelutyö. On tärkeää, että vanhemmat ja ohjaajat pystyvät puhumaan asioista mahdollisimman avoimesti ja heillä on avoin vuorovaikutus keskenään. Vuorovaikutuksen toimivuus korostuu erityisesti, kun on tarve puhua hankalista aiheista eli kun tuodaan huoli puheeksi. Huolen puheeksiotto on yksi oleellisimmista ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön menetelmistä. (Keskinen & Virjonen 2004, 81.)

3.4 Vertaistuen merkitys lapsiperheiden vanhemmille

Perhetupatoiminnan yksi tärkeistä tavoitteista on vanhempien kokema vertaistuki. Tuvilla vanhemmat ovat alati toiminnassa samassa tilanteessa olevien perheiden kanssa. Vertaistuesta on erilaisia käsitteitä erilaisten tilanteiden mukaan. Kuitenkin vertaistuen yleisenä määrittelynä voidaan käyttää sitä seikkaa, että vertaistuki liittyy aina johonkin tiettyyn elämäntilanteeseen tai ongelmaan, joista jokaisella on omia kokemuksia ja tätä kautta omakohtaista tietoa aiheesta ja näin ollen mahdollisuus ymmärtää samassa tilanteessa olevaa ihmistä sekä mahdollisuus antaa tukea tai apua toiselle samassa tilanteessa olevalle. (Huuskonen n.d.)

Vertaistuen kautta ihminen voi kokea, ettei olekaan tilanteessaan yksin. Hänelle avautuu mahdollisesti uusia näkökulmia tilanteestaan ja ongelmistaan, kun saa keskustella asiasta toisen samanlaisessa tilanteessa olevan ihmisen kanssa. Vertaistuessa tieto perustuu aina ihmisen henkilökohtaiseen kokemukseen ja näin ollen tuelta voidaan saada jotain sellaista mitä ammattityöntekijä ei voi antaa, koska ei ole itse koskaan ollut samassa tilanteessa. Ihmisten ollessa esimerkiksi oman selviytymisprosessinsa eri vaiheissa, voidaan omaan tilanteeseen saada uutta perspektiiviä. Vertais-

tukisuhteessa ihminen voi samalla antaa tukea toisella ja saada myös itse tukea. Vertaistukisuhteessa ollaan tasa-arvoisessa suhteessa, josta saadaan vinkkejä selviytyä omassa tilanteessa. Parhaimmillaan vertaistuki auttaa ihmistä voimaantumaa ja jo pelkästään yhdessäolo saattaa tuottaa lisää elinvoimaa vertaisryhmässä olevalle. (Huuskonen n.d.; Malin 2000, 17–18.)

Varsinkin nykyään, kun usein muutetaan töiden perässä uudelle paikkakunnalle, vanhempi, joka jää kotiin saattaa jäädä ilman lähiverkostoa ja tukiverkostoa tai muita tuttavuuksia. Perhetuot ovat hyvä tapa tavata samassa tilanteessa olevia muita vanhempia ja saada heiltä tukea ja mahdollisesti myös apua omassa arjessa.

3.5 Ehkäisevä perhe- ja lastensuojelutyö osana perhetuotoimintaa

Lempäälän perhetuotilla yksi tärkeimpiä tavoitteita on toimia lastensuojelun tukitoimena ja olla ehkäisevässä asemassa varhaisen puuttumisen näkökulmasta. Lempäälän kuntien järjestämällä perhetuotoiminnalla on ollut aikaisemmin suuri merkitys ehkäisevänä lastensuojelun muotona siten, että sosiaalityöntekijät ovat ohjanneet perheitä perhetuotille ja mahdollisesti vierailleet siellä heidän kanssaan. Lempäälässä toimivassa perhetuotissa kaikki työntekijät ovat perhetuotintekijöitä ja vastaava ohjaaja on sosiaalityön johtaja. Ohjaajien kertoman mukaan tilanne, jossa lapset toimivat yhdessä vanhempiensa kanssa on todella hyvä tilaisuus huomata ongelmia perheessä tai mahdollista lastensuojelullista puuttumisen tarvetta. Perhetuotilla tilanteisiin puuttuminen on mahdollista hyvin nopeasti ja ehkäisevästi.

Lastensuojelulain (417/2007) 1. luvun 2 §:n mukaan viranomaisien, jotka toimivat lasten tai heidän perheidensä kanssa, on oltava tukena vanhemmille heidän kasvatustehtävässään sekä tarjottava tarpeellista apua perheelle riittävän varhain. Lapsi ja perhe on myös ohjattava lastensuojelun piiriin silloin, kun se on tarpeellista. Kun lapsi tai nuori ei ole lastensuojelun asiakkaana, on kunnan järjestettävä lastensuojelun lisäksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua. (Lastensuojelulaki 88.3a§) Ehkäisevällä lastensuojelulla on tarkoitus edistää ja turvata lapsen ja nuoren kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä auttaa ja vahvistaa vanhemmuutta. Ehkäiseväksi tueksi luetaan tuki tai erityinen tuki, jota tarjotaan esimerkiksi neuvolassa, koulussa tai vaikka perhetuotoiminnan kautta. (Sosiaaliportti 2011.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon keskeisimpiin tehtäviin kuuluu ehkäisevä työ ja tätä myötä varhainen puuttuminen. Varhaisesta puuttumisesta puuttuessa tarkoitetaan aikuisen huolen heräämistä lapsesta hänen hyvinvointiinsa, kehitykseen tai muuten yleiseen elämäntilanteeseensa liittyen. Perhetuotilla ohjaajilla voi herätä huoli lapsen elämään liittyen. Varhaisen puuttumisen tarkoituksena on puuttua havaittuun tilanteeseen ja näin ollen ennalta ehkäistä riskejä, joilla olisi mahdollisuus vaarantaa lapsen hyvinvointia. (Isomäki 2005, 9.)

Lempäälän kunnalla, kuten muillakin kunnilla, on lain mukaan velvollisuus tarjota lastensuojelua ja ehkäisevää lastensuojelua lapsille ja heidän perheilleen (Sosiaaliportti 2011). Lempäälän kunta on luonut lastensuojelusuunnitelman vuosille 2009–2012, jonka tarkoituksena on kartoittaa ja kehittää Lempäälässä tarjottavaa ennalta ehkäisevää lastensuojelutoimintaa sekä lastensuojelutyötä yleensä. Lastensuojelusuunnitelmassa määritellään tarjottava tuki ja lastensuojelullinen toiminta. Suunnitelman mukaan Lempäälässä tarjotaan kotihoidossa oleville lapsille perhetupatoimintaa, jolla on vahva ennaltaehkäisevä lastensuojelullinen vaikutus lapsiperheiden arkeen. Tuvilla tuetaan perheiden arkea ja toiminnan tavoitteena on olla auttamassa perheitä heidän selviytyessä itsenäisesti. Perhetupatoiminnan avulla voidaan tuoda perheille sekä konkreettista lastenhoitoapua, kuin myös opastaa yhdessä tekemällä toimivaksi havaittujen toimintamallien käyttöön ottoa. (Nykopp-Ojala, sähköpostiviesti 22.6.2011)

Lastensuojelusuunnitelman mukaan ehkäisevää lastensuojelua tulee edistää siten, että huolen puheeksiotto ja varhainen puuttuminen vakiinnutetaan osaksi luontevaa työskentelyä. Näistä on luotava yhteinen malli sekä henkilökuntaa on koulutettava tarpeen mukaan. (Nykopp-Ojala, sähköpostiviesti 22.6.2011)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Lempääläisten perheiden kokemuksia Lempäälässä toimivista perhetuvista. Tarkoituksena oli tuoda esiin vanhempien ajatuksia ja mielipiteitä perhetupatoiminnan tarpeellisuudesta ja merkityksestä perheiden elämään ja arkeen sekä kartoittaa perheiden ajatuksia toiminnan kehittämistä. Tutkimuksella selvitetään myös, mikälainen merkitys vanhempien mielestä on perhetupatoiminnan tarjoamalla vertaistuellalla.

Tutkimuskysymykset:

- Millaisia kokemuksia lempääläisillä perheillä on perhetupatoiminnasta?
- Mitkä asiat tekevät perhetupatoiminnasta perheille tärkeän?
- Millä tavoilla perhetupatoiminta tukee perheiden arkea?
- Mikä merkitys on perhetupien vertaistuellalla?

Seuraavassa kappaleessa selvitetään tutkimusprosessin kulku, mitkä tutkimuskysymykset olivat tutkimuksen taustalla sekä menetelmät joiden mukaan aineisto kerättiin ja millä tavoin tulokset analysoitiin. Lopussa selvitetään myös tulosten ja tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.

4.1 Laadullinen tutkimus

Selvitettäessä perhetupien toimintaan osallistuvien vanhempien todellisia ja konkreettisia kokemuksia, käytetään menetelmänä kvalitatiivista eli laadullista aineistonkeruuta. Laadullisessa tutkimuksessa on päämääränä saada aineistoa, joka kuvaa todellista elämää (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007, 157). Hirsjärven ym. (2007, 160) mukaan laadullisessa tutkimuksessa aineisto koostuu todellisissa tilanteissa, joissa yleensä ihminen on tiedon välittäjä. Perhetupatoimintaan osallistuvien lapsiperheiden kokemukset tulevat näin tarkasteluun kokonaisvaltaisesti, mikä on laadullisen tutkimuksen tarkoitus. Laadullista tutkimusmenetelmää käytettäessä tutkittavien näkökulmat ja omat kokemukset pääsevät hyvin esille, mikä on tämänkin tutkimuksen kannalta oleellista. Laadullista tutkimusta tehtäessä on otettava huomioon, että jokaisen tutkimukseen osallistuneen yksilön käsitys ja mielipiteet vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. Saatuja tuloksia tulee käsitellä ainutlaatuisina ja aineistoa tulee tulkita sen mukaisesti. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 19.)

4.2 Tutkimusprosessin kuvaus

Tutkimuksen aihe lähti yhteisestä ajatuksesta päivähoidon johtajan kanssa. Tutkimusidean taustalla oli selvittää perhetupatoiminnan merkittävyyttä ja tarpeellisuutta, koska ennalta ehkäisevänä työnä sen konkreettisia tuloksia on vaikea nähdä. Tästä syystä tehtävänä oli selvittää millaisia kokemuksia vanhemmilla on perhetupatoiminnasta. Perhetupatoiminta on kunnan järjestämä palvelu. Näin ollen on tärkeää, että myös kunnan päättäjät näkevät vanhempien kertoman kautta, mikä merkitys perhetupatoiminnalla on konkreettisesti lapsiperheisiin. Opinnäytetyön tavoitteena on tuoda esiin myös asioita, joihin vanhemmat toivoisivat muutosta.

Tutkimukseni alussa tutustuin neljään Lempäälässä järjestettyyn perhetupaan, niiden toimintasuunnitelmiin sekä -tavoitteisiin. Keväällä 2011 kävin jokaisella tuvalla tutustumassa toimintaan sekä kertomassa tekeillä olevasta tutkimuksesta. Kerroin vanhemmille tutkimuksen alueesta sekä aineistonkeruumenetelmäni. Tutustumisten jälkeen keräsin taustatietoa ja teoriaa tarkemmin aiheeseen liittyen ja aloin laatia kyselylomakkeita ohjaajieni avulla.

Syksyllä 2011 kävin yhdellä perhetuvalla henkilökohtaisesti jakamassa kyselylomakkeet ja kertomassa tutkimuksestani enemmän. Tarkoituksena oli alun perin käydä erikseen jokaisella tuvalla jakamassa lomakkeet, jotta vastausmäärästä olisi tullut mahdollisimman suuri. Muille tuville lähetin kyselylomakkeet (LIITE 2) postitse saatekirjeen (LIITE 1) kera, ajankäytön minimoimiseksi. Saatekirjeessä pyrin selvittämään heille opinnäytetyöni tarkoituksen. Saatekirjeessä kerroin heille myös mahdollisesta teemahaastattelusta, johon tulisin kysymään vapaaehtoisia myöhemmin. Annoin heille myös yhteystietoni mahdollisia yhteydenottoja varten. Perhetuville, joilla en itse käynyt, selostin kyselyjen ohjeet ja aikataulut ohjaajille kirjeitse, jotta he pystyivät jakamaan lomakkeet vanhemmille sekä auttamaan heitä mahdollisissa ongelmakohdissa.

Vastausaikaa oli vain viikko, mutta sain yllättävän paljon vastauksia jokaiselta tuvalta. Vastauksia tuli yhteensä 55 vanhemmalta. Kaikki vastanneet olivat äitejä, vaikka tuvilla käy myös jonkun verran isiä. Luultavasti lomakkeita jaettaessa perhetuvilla ei ollut paikalla yhtään isää. Suuren vastausmäärän takia päätin jättää haastatteluosiot pois aineistonkeruustani. Vastaukset kysymyksiini olivat todella laajoja enkä uskonut, että olisin haastatteluilla saanut mitään uutta selville. Pelkillä kysymyslomakkeilla sain vastaukset tutkimuskysymyksiini sekä tutkimusongelmaan.

4.3 Aineiston hankinta

Tutkimuksessani käytin ensisijaisena aineistonkeruumenetelmänä kyselylomakkeita, joissa on avoimet vastauskohdat. Kyselylomakkeita tiedonkeräyksen menetelmänä kutsutaan myös nimellä survey-tutkimus (Uusitalo 2001, 90). Avointen vastauskohtien ansiosta vanhemmilla on mahdollisuus tuoda paremmin esiin omia näkemyksiään ja kokemuksiaan asioista

sekä sen, mitä heillä todella on mielessään. Kyselylomakkeilla on yleisestikin mahdollista tavoittaa suuri joukko ihmisiä samanaikaisesti. Näin ollen otoksesta tulee mahdollisimman laaja tuloksien kannalta. Kyselylomakkeiden avulla tutkimuksen kohderyhmälle saadaan kuva nimettömästä mielipiteen esiintuonnista, jonka on katsottu parantavan kohderyhmän vastausprosenttia. (Hirsjärvi ym., 2007. 196–197; Williams 2001, 97.)

Kyselylomakkeet loin osittain yhdessä tupien ohjaajien kanssa, jotta voisin mahdollisuuksien mukaan auttaa heitä toiminnan kehittämässä. Kyselylomakkeiden luomisessa on oltava erityisen tarkkana miten asian kysyy, koska vastaajan ajatusmaailma ei välttämättä kohta kysyjän ajatusmaailmaa, jolloin kysymykset on mahdollista ymmärtää monella eri tavalla. Näin ollen vastaukset voivat olla jotain ihan muuta kuin mitä haetaan. Kysymysten sanavalintojen tulee olla tarkkoja ja yksiselitteisiä, eivätkä ne saa olla johdattelevia. Kysymysten laadinta lähtee tutkimuksen tavoitteiden selvittämisestä tutkimusongelmien mukaisesti. Tutkittavaan aiheeseen liittyvän teorian olisi hyvä olla jotenkuten selvillä ennen aineistonkeruuta, jolloin kysymysten asettelu ja määrittely olisi helpompi keskittää aikaisempaan tietoon aiheesta ja voitaisiin selvittää mitä aiheeseen liittyen kannattaa kysyä. (Valli 2010, 103–104.)

Aloitin kyselylomakkeen taustakysymyksillä, kuten vastaajan sukupuolella, lapsien lukumäärällä sekä ajalla, jonka vastaaja on ollut mukana perhetupatoiminnassa. Aika, jonka perheet ovat olleet toiminnassa mukana, on mielestäni oleellinen muuttuja, koska kauemmin olleilla on enemmän kokemusta toiminnasta.

Tarkoitukseni oli pitää lomake mahdollisimman selkeänä ja lyhyenä, jotta vastaajan mielenkiinto vastausten miettimiseen ei pääsisi lopahtamaan kesken. Lomaketta laadittaessa otin myös huomioon sen seikan, että vastaajat olivat vastatessa perhetuvilla omien lastensa kanssa, jolloin saattoi esiintyä häiriötekijöitä. Kuitenkin heidän olisi tärkeää saada rauhassa miettiä kysymyksiä ja vastauksia, jotta saataisiin mahdollisimman aidot ja tarkat kokemukset esiin. Kysymysten oli näin ollen oltava tarkkoja ja oleellisia. En valinnut tiettyä otosta, vaan kyselyyn saivat vastata kaikki perhetuvalla sillä hetkellä olleet vanhemmat, koska halusin kartoittaa mahdollisimman hyvin sen kentän mitä tutkin. (Hirsjärvi 2007, 176; Valli 2010, 104–109.)

Kyselyni muotoa voidaan kutsua osittain informoiduksi kyselyksi. Tällä tarkoitetaan sitä seikkaa, että tutkija on itse kyselylomakkeiden antamisen aikaan mukana tuvalla, jakamassa lomakkeet henkilökohtaisesti. Jakaessani lomakkeita saatoin samalla kertoa tutkimukseni tarkoituksesta sekä selostaa kyselyä tarkemmin. Tarvittaessa pystyin vastaamaan kysymyksiin joita kysely tai itse kysymykset herättivät. Vastaajilla oli myös mahdollisuus ottaa lomake mukaan kotiin ja vastata siihen silloin, kun itsellä on paras aika. Lomakkeiden laadinnassa oli otettava huomioon myös käytettävä kieli, jotta se ei ole liian ammattimaista ja kaikki sen ymmärtävät. Tällaisessa aineistonkeruutavassa vastausprosentti on yleensä korkea. (Hirsjärvi ym. 2007, 191–192; Valli 2010, 104–109.)

Kuten usein suurissa survey-tutkimuksissa on tapana, oli minunkin tarkoitukseni käyttää toisena aineistonkeruumenetelmänä kyselylomakkeiden rinnalla teemahaastattelua eli puolistrukturoitua haastattelua, jotta mahdollisimman kattavien tulosten ja mahdollisimman kokemuksellisten vastausten saaminen olisi mahdollista (Uusitalo 2001, 91). Tämä menetelmä heräsi myös työelämän toiveesta ja huomiosta, jonka mukaan vanhemmat perhetuvilla tuntuivat innokkailta myös keskustelemaan aiheesta tai ainakin kertomaan omia näkemyksiään minulle suoraan. Kyselylomakkeiden tuomat vastaukset olivat kuitenkin jo niin kattavia, että haastattelut jätin pois.

4.4 Aineiston analyysi

Avoimien kysymysten analysointi ei tapahdu tarkoilla mittareilla, mutta ne voidaan jakaa erilaisiin teemoihin ja tarkastella laadullisesti. Teemoja ja luokitteluja tehtäessä on alustavasti tarkasteltava saatuja vastauksia, jonka perusteella pohditaan millaisiin ryhmiin vastaukset jakaantuvat. Teemoittelun avulla voidaan nostaa aineistosta esiin tutkimuskysymyksiin vastavia alueita. Niiden avulla voidaan vertailla teemojen esiintymistä tutkittavassa aineistossa. Onnistuneen teemoittelun kannalta on oleellista käyttää teoriaa ja empiiristä tutkimustulosta lomittain, joten niiden välinen vuorovaikutus saadaan esiin. (Eskola & Suoranta 2003, 174–175.) Teemoittelussa käytetään usein tulosten elävöittämiseksi ja kokemusten esiintuomiseksi suoria lainauksia tutkimustuloksista. Lainaukset eli sitaatit perustelevat tutkimuksesta esiin tuotua ilmiötä sekä tekevät siitä mielenkiintoisempaa, tuoden vastanneiden henkilökohtaisia ilmauksia aiheesta esiin. Teemoittelun avulla vastanneiden tarinoista on mahdollista poimia suoria ratkaisuja ongelmiin. (Eskola & Suoranta 2003, 180; Valli 2010, 126.)

Päätin analysoida kyselylomakkeilla keräämäni aineistoa teemoitellen aihealueita sopiviin kokonaisuuksiin. Aluksi keräsin aineistosta ongelmaa ja haluttua tietoa vastaavat tärkeät kohdat ja erottelin vastauksista ne, mitkä olivat oleellisia. Tämä mahdollisti tiettyjen teemojen esiintymisen vertailun aineistossa. Teemoittain järjestettyjen vastauksien avulla on mahdollista irrottaa vastauksista sitaatteja, joiden ansiosta teksti tulee mielenkiintoisemmaksi. Erottelun jälkeen teemoittelin ja luokittelin aineiston tutkimuskysymysteni mukaisesti, jonka jälkeen vertasin sitä aikaisempaan teoriaan ja tutkimuksiin ja kirjoitin aineistosta yhteenvedon pohtien ja analysoiden. Jotta teemoittelu onnistuisi, on tutkimuksessa oltava vuorotellen empiiristä tutkimustulosta sekä teoriaa. (Sarajärvi & Tuomi 2003, 93; Eskola & Suoranta 2003, 174–175.)

4.5 Tulosten eettisyys ja luotettavuus

Tuomen ja Sarajärven (2003, 126–127) mukaan eettisen työn pohdintaan kuuluu selvittää, miksi kyseistä tutkimusta tehdään. On myös selvítettävä mitä ja ketä varten tuloksia kerätään. Olen tutkimuksessa selvittänyt, mihin tutkimuksellani pyrin. Ennen tutkimuksen aloittamista selvitin myös vastaajille mihin tarkoitukseen heidän vastauksia kerään.

Hirsjärven ym. (2007, 226) mukaan kaikissa tutkimuksissa pyritään minimoimaan virheiden syntyminen ja pyritään luomaan tutkimuksesta mahdollisimman luotettava. Luotettavuuden mittaamiseen on monenlaisia tapoja. Tutkimuksesta on mahdollista mitata muun muassa sen reliabeliutta eli toistettavuutta. Toistettavuutta tarkastellessa selvitetään onko tutkimusprosessi kuvailtu niin perusteellisesti, että lukijan on mahdollista seurata tutkijan päättelyä sekä tehdä samat johtopäätökset tuloksista kuin tutkijakin. (Eskola & Suoranta 2003, 215–216.) Luotettavuuden säilymiseksi olenkin pyrkinyt tuomaan mahdollisimman tarkasti esiin kaikki tutkimukseni vaiheet.

Tutkimusta tehdessä on pohdittava tutkimuksen arkaluonteisuutta ja näin ollen säilytetäänkö tutkimukseen vastanneiden anonymiteetti vai paljastetaan heidän henkilöllisyytensä (Eskola & Suoranta 2003, 57). Eskola ja Suoranta (2003, 56) kertovat, että eettisessä tutkimuksessa on periaatteena oltava se, ettei vastaajan henkilöllisyyden selvittäminen ole mahdollista. Mitä arkaluontoisempi käsiteltävä aihe on, sitä enemmän vastaajien anonymiteettiin on kiinnitettävä huomiota. Aiheen arkaluonteisuuden takia päätin olla erottelematta perhetupia nimillä, jolloin vastaajien anonymiteetti varmistuu paremmin. Vanhemmilla oli kuitenkin mahdollisuus kertoa lomakkeessaan, minkä perhetuvan palveluja käyttää, mutta lomakkeessa kerrottiin vastaamisen siihen olevan vapaaehtoista. Tutkimuksen tarkoituksenaan ei ollut vartailla eri perhetuvilla kävijöiden mielipiteitä, vaan saada yleiskuva kaikkien Lempäälän perhetupien asiakkaiden mielipiteistä. Kyselylomakkeeseen oli kaikilla mahdollisuus vastata nimettömänä.

Vastausmahdollisuus anonyymina lisäsi tulosten luotettavuutta ja eettisyyttä, koska vastaajat kokivat, että kukaan ei tiedä mitä juuri he ovat vastanneet, eikä vastauksia voitaisi yhdistää heihin. Tulosten luotettavuutta saattaa kuitenkin hieman heikentää se, että vastausten tulokset tulivat perhetupien ohjaajien kautta. Tästä syystä joillain vanhemmista saattoi tulla ajatus, että he eivät uskaltaneet vastata todenmukaisesti. Luotettavuuden parantamiseksi vastaukset olisi pitänyt kerätä heiltä henkilökohtaisesti.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkimuksen validius eli tulosten pätevyys. Tulosten pätevyyttä pohdittaessa tarkastellaan, kuinka hyvin esimerkiksi valittu tutkimusmenetelmä tuo esiin tutkimuksen kannalta tärkeän tuloksen. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227.) Tutkimuksessa käytetyt avoimet kyselylomakkeet antoivat mahdollisuuden kertoa omia mielipiteitä toiminnasta, liikaa sitä rajaamatta. Vanhemmat ovat tottuneet antamaan kirjallista palautetta toiminnasta ohjaajille, minkä huomasi myös vastausten määrästä. Vanhemmat varmasti tiesivät tutkimuksen tuovan heidän toivomaansa muutosta, jolloin he uskaltoutuivat vastaamaan rehellisesti. Vanhempien saadessa vastata nimettöminä voidaan olettaa, että vastausten luotettavuus ja aidot vanhempien kokemukset näkyivät tuloksissa. Heille myös kerrottiin vastaamisen olevan vapaaehtoista. Kyselylomakkeiden kysymysten avoimuus ja laajuus toi esiin sen, että kysymykset eivät johdattelleet vastaajia liikaa. Eskolan ja Suorannan (2003, 56) mukaan tutkittaville onkin annettava tarpeellinen tieto tutkimuksen etenemisestä ja tuotava esiin vastaamisen vapaaehtoisuus.

Tutkimuksen luotettavuutta lisää myös saadun tiedon yleistettävyys. Eskolan ja Suorannan (2003, 67) mukaan laadullisessa tutkimuksessa voitaisiin puhua teoreettisesta tai olemuksellisesta yleistettävyydestä. Tämän ajatuksen näkökulmasta keskeiseksi muotoutuisivat tutkimuksen luotettavuuden kannalta ne tulkinnat, joita tulosten perusteella tehdään. Kyselyyn vastanneita oli niin monia, että tutkimuksen kannalta oli mahdollista saada laaja kuva ja näkemys tutkittavasta kohteesta. Tutkimuksessa esiin nousseet asiat on varmasti osaltaan siirrettävissä samankaltaisiin toimintoihin.

Halutun aineiston saatavuuden varmistamiseksi, olisi kysymyslomakkeet ja kysymykset pitäneet testata ensin pienemmällä otoksella ja niiden vastausten tulkinnan jälkeen, muokata kysymyslomakkeet sellaisiksi, että ne vastaisivat enemmän tutkimuskysymyksiin. Näin ollen kysymykset olisi voitu muokata valmiiksi valittujen teemojen, eli tässä tapauksessa tutkimuskysymysten mukaisesti, mikä olisi helpottanut aineiston analyysiä. Tutkimus eteni rauhalliseen tahtiin, jolloin oli aikaa aineiston analysoinnille ja pohdinnalle. Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä lisää se, että tutkimuksen valmistumisen jälkeen vastaukset hävitetään asianmukaisesti.

5 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tulokset kappaleessa selvitetään, minkälaisia vastauksia vanhemmilta saatiin. Vastaukset teemoiteltiin kolmen yleisimmän esiin nousseen teeman mukaisesti. Teemat muotoutuivat yhtenäisiksi tutkimuskysymysten kanssa. Teemoiksi nousivat siis (1) vanhempien kokemukset perhetupatoiminnasta Lempäälässä, (2) perhetupatoiminta tukemassa lapsen ja perheen arkea sekä (3) vertaistuen merkitys perhetupatoiminnassa. Näiden teemojen lisäksi tuotiin esiin ajatuksia, joita vanhemmilla on toiminnan kehittämistä.

5.1 Vanhempien kokemuksia perhetupatoiminnasta Lempäälässä

Vastauksista selvitettiin millainen kokemus perhetupatoimintaa hyödyntävälle vanhemmalle toiminta todella on. Jo tutustuessani perhetupien toimintaan Lempäälässä, huomasin perhetupien käyttömäärän olleen suuri. Tämä osaltaan kertoo sen, että toiminta on varmasti kokemuksena perheelle hyvä, mutta täsmennys tilanteesta saatiin kysymyksillä, joihin vanhempien oli mahdollista kertoa omaa aitoa kokemustaan toiminnasta.

Vastanneista noin puolet kertoo käyvänsä tuvilla viikoittain vaihtelevasti ja noin puolet kertoo käyvänsä useamman kerran viikossa. Monelle vanhemmista perhetuvalla käymisestä on selkeästi tullut osa arkea. Noin 26 % vastanneista kertoo käyvänsä perhetuvalla nyt ensimmäistä vuotta. Noin 25 % vastanneista kertoo käyneensä perhetuvilla jo kolmatta vuotta. Heistä useimmat ovat äitejä, joilla on useampi lapsi ja ovat luultavasti jatkaneet perhetuvalla käyntiä kaikkien lastensa kanssa. Loput vastanneista kertovat käyneensä tuvilla 1-3 vuotta vaihtelevasti. Perhetupatoiminnassa hyvänä puolena onkin se, että siellä ei ole pakko käydä joka kerta, vaan sinne voi lähteä silloin, kun itse haluaa. Yleensä perhetuville tullaan äitiysneuvolan ohjaamana tai ystävien houkuttelemana. Monet kävijöistä ovat kuulleet neuvolassa ensisynnyttäjille tarkoitettua Akuliina-ryhmästä, josta ohjaajat ovat sitten aikanaan ohjanneet perhetuville. Monet uusista kävijöistä ovat kuulleet perhetuvista myös ystäviltään, jotka ovat jo perhetuvan palvelua käyttäneet. Uskon, että toimintaan onkin helpompi päästä mukaan uutena, kun menee sinne jonkun kanssa, joka on jo perhetuvalla käynyt. Useat vastanneista kertoivat myös löytäneensä tietoa Lempäälän kunnan Internet-sivuilta etsiessään toimintaa lapsiperheille. Kaksi vastanneista kertoi lukeneensa perhetuvista Lempäälän paikallislehdestä, jonka seurauksena lähtivät itse tutustumaan paikkaan.

Kyselyyn vastanneet olivat siis perhetuvilla usein käyneitä kuin myös juuri mukaan tulleita äitejä. Osa vastanneista käytti perhetupien palveluita säännöllisesti ja osa silloin kun itseä huvitti lähteä. Kävijämäärät perhetuvilla vaihtelevat, mutta vastausten määrä ja vastaajien erilaiset tilanteet suhteessa perhetupiin toivat mahdollisimman kattavat näkökulmat tutkimukseni kannalta.

Saatujen vastausten perusteella yleinen kokemus toiminnasta on hyvin positiivinen. Kaikki kokevat toiminnan hyvin tärkeäksi arjessa jaksamisen kannalta ja kokevat saavansa siitä jotain, mikä auttaa pyörittämään perusarkea. Tutkimuksen tulosten mukaan vanhempien mielestä ilmapiiri perhetuvilla on suurimmaksi osaksi hyvä. Tämä on seikka, jonka takia tuvalle tulee lähdettyä aina uudestaan. Ohjaajien ammattitaitoisuus ja aito kiinnostuneisuus perheistä nousi ilmapiirin luomisen kannalta tärkeäksi seikaksi. Muutamien vastausten mukaan kuitenkin kuppikuntien olemassa olo häiritsee ilmapiirin rentoutta. Kuppikunnilla vanhemmat tarkoittavat pieniä ryhmiä, joihin vain osa äideistä otetaan mukaan. Kuppikunnissa supistaan omia asioita ja niihin on ulkopuolisten ja varsinkin uusien äitien on hankalaa päästä mukaan. Tähän tulisi vastanneiden mielestä puuttua. Ilmapiiristä ja ohjaajien merkityksestä kysyttäessä eräs äiti kertoikin näin:

Omien kavereiden kesken hyvä ilmapiiri, mutta selkeästi omissa porukoissa pysymistä. ns. kuppikuntia.

Hyvä ohjaaja kannustaisi ja kehuisi äitejä toimimaan yhdessä.

Toisaalta taas erään äidin kokemuksesta ilmapiiri tuvallla on:

Hyvä! Todella helppo tulla! ohjaajatkin huomioivat mukavasti joka kerta äitejä sekä lapsia. Ei ole ns. kuppikuntia vaan tuntuu että olimme tervetulleita jo ekasta kerrasta lähtien.

Nämä eroavaisuudet vanhempien kokemuksissa kertovat osaltaan perhetupien eroavaisuuksista. Joissakin tuvissa käy enemmän vanhempia, jolloin mahdollisesti kaikkien vanhempien huomioiminen on hankalampaa. Toisaalta taas tässäkin korostuu nimenomaan ohjaajan merkitys.

Suurin osa vanhemmista kertoo perhetuvan tuovan vaihtelua heidän arkeensa. Monet kertovat toiminnan rytmittävän perheen arkea sekä tuovan sekä vanhemmille että lapsille kotiympäristöstä poikkeavaa tapahtumaa. Tärkeäksi nousi lasten saama seura toisista lapsista. Monilla perheistä lapsia ei ole kuin yksi, jolloin omanikäinen leikkiseura puuttuu. He kokevat, että perhetuvilla lapsi saa virikkeellistä sekä mielekästä toimintaa, jota vanhemmat eivät heille aina jaksata tai pysty järjestämään. Monen vanhemman mukaan perhetuvalla saa itse hengähtää, kun lapsilla on muuta seuraa sekä useampia silmäpareja seuraamassa. Muutama äiti kertoi myös perhetupatoiminnan kautta löytäneensä uusia ystäviä uudelta paikkakunnalta sekä samassa elämäntilanteessa olevia vanhempia.

Perhetuvan kautta saan tyydytettyä leikki-ikäisen lapseni tarpeita. Hänelle on siellä erilaisia leikkivälineitä kuin kotona sekä kavereita kenen kanssa leikkiä.

Päiviin tulee rytmiä, lapset saavat seuraa ja erilaisilla leluilla pääsevät leikkimään, henkireikä myös äidille, puhekavereita ja yhdessäoloa.

Myös lastentupapäivät ovat vanhemmille suureksi avuksi. Moni vanhempi kertoi, että ainoa paikka mihin he lapsensa vievät hoitoon on perhetupa. Vanhemmille jää hetki aikaa omalle itselleen sekä asioiden hoitamiselle.

Tärkeimpänä pidän sitä, että se (lastentupapäivä) antaa kotihoidossa olevalle lapselle mahdollisuuden oppia olemaan ryhmässä, kodin ulkopuolella hoidossa, opettaa vähän itsenäisyyttä ja sosiaalisia taitoja toisten kanssa. Itselleni se tarjoaa mukavaa vapaahetkeä perusarjen keskellä.

Melkein kaikki vanhemmat kokevat, että perhetuvalle on helppoa tulla. Ohjaajien vaikutus ilmapiiriin luomisessa ja ylläpitämisessä osoittautui vastausten perusteella tärkeäksi. Melkein kaikissa vastauksista kerrottiin kuinka tärkeää on, että ohjaajat saavat vanhemmat tuntemaan olonsa tärkeäksi ja ottavat iloisin mielin vastaan sekä ovat aidosti kiinnostuneita perheiden elämästä. Myös konkreettinen apu ohjaajilta on tarpeen vanhemmille, joilla on perhetuvalla mukanaan useampi lapsi. Ohjaajat toimivat ylimääräisenä käsiparina. Monelle vanhemmalle tärkeää on myös ohjaajien kehittämä ohjelma tuvilla. He kokevat, että lapset saavat mielekkästä ja kehittävää toimintaa, kun ei itsellä välttämättä mielikuvitus tai voimavarat sen kehittämiseen kotona ollessa riitä.

Hyvät tädit saavat tulemaan uudestaan.

Ohjaajien persoonalla ja tavalla työskennellä on todella suuri merkitys koko perhetuvan ilmapiirille. Ohjaajien positiivisuus tarttuu. Ohjaajat saavat kaikki tuntemaan olonsa tervetulleiksi huomioimalla jokaisen niin lapset kuin vanhemmatkin...

Vanhemmat kokevat myös, että perhetupien luoman yhteenkuuluvaisuuden tunteen takia vanhempien välinen yhteistyö tuvilla on tärkeää ja se näkyy perhetuvan arjessa. Vanhempien kokemuksen mukaan perhetuvilla saa halutessaan vaan olla. Muut vanhemmat tai ohjaaja usein huomaavat, jos jollain äidillä on jaksamisen kanssa ongelmaa. He katsovat väsyneen vanhemman lasten perään, jolloin hän saa keskittyä itseensä tai jutella ongelmistaan rauhassa toisten aikuisten tai ohjaajien kanssa. Tällainen tuki on vanhempien mukaan arvokasta, sitä ei heidän mukaansa löydä muualta kuin perhetuvilta.

On ihanaa kun saa tulla tuvalle silloin kun haluaa ja niinä päivinä kun haluaa. Jos on väsynyt saa vaan olla tai saa tukea jos sitä tarvitsee. Harvinaista.

5.2 Perhetupatoiminta tukemassa perheiden arkea

Merkittäväksi tekijäksi perhetupien toiminnassa nousi lapsiparkkien eli lasten tupapäivien tärkeys perheiden arjen tukemiseksi. Erittäin tärkeäksi äidit näkivät lapsiparkkien tuoman hengähdys hetken arkeen ja sitä kautta suuren tuen äidin jaksamisen kannalta. Heidän mielestään lastenhoitoapu tarvittaessa antaa vanhemmalle aikaa omien asioiden hoitamiseen ja

useimmille oli tärkeää saada silloin tällöin aikaa tehdä kotitöitä rauhassa. Osa vanhemmista oli myös sitä mieltä, että se valmistaa lapsia päivähoitoon, oloon ilman vanhempia. Heidän mielestään lapset oppivat olemaan hoidossa muuallakin kuin kotona ja oppivat näin myös tärkeitä ryhmätyöskentelytaitoja.

Saan ”omaa aikaa”, muuten sitä on todella vähän. Pääsen lenkille, kavereiden kanssa rauhassa kahville/syömään. Arjen hengenveto hetki.

Lapsi voi harjoitella irtaantumista äidistä ja lapsiryhmässä toimimista. Antaa itselle aikaa.

Vanhempi saa omaa aikaa, pienen hengähdystauon. Parkki on mukava juttu. Lapselle se on totuttelemista olemaan vieramman ihmisen hoidossa tai muualla hoidossa kuin kotona ja sosiaalisten taitojen oppimista muiden lasten kanssa leikkiessä.

Monen vastanneen äidin mies tekee paljon töitä ja äiti on päivät keskenään lapsien kanssa, eikä sukulaisia tai muita tuttavita asu lähistöllä. Näille vanhemmille perhetupien tuoma lastenhoitoapu on välttämätön. Kysyessäni lapsiparkkien auttamisesta perheen arjessa eräät äidit vastasivat näin:

Paljon. Minulla ei ole täällä Lempäälässä ketään kuka hoitaisi lapsiani. Se että tytöt ovat 3h viikossa täällä hoidossa antaa minulle pienen mahdollisuuden hengähtää ja on minulle kyllä todella tärkeä apu arjessa.

Todella paljon. Saa omia asioita hoidettua. Meillä ei ole isovanhempia lähipaikkakunnilla. Kaikki ulkopuolinen apu on tarpeen.

Myös toisilta aikuisilta saatu vertaistuki nousi yhdeksi tärkeimmistä asioista arjen tukemisessa. Vastausten mukaan vanhemmat kokevat, että muista aikuisista, niin vanhemmista kuin ohjaajistakin, on suuri apu arjessa jaksamiseen. Neuvojen ja ohjeiden saaminen sekä oman tilanteen jaksaminen jonkun toisen samassa tilanteessa olevan vanhemman kanssa, on monelle vastanneelle suuri voimavara.

Toisilta äideiltä/ohjaajilta saa kommentteja omaan tilanteeseen, uusia näkökulmia, huomaa ettei ole ainoa joka miettii k.o asioita.

Samojen ongelmien kanssa painivien kanssa ollaan vaihdettu ajatuksia ja joitakin vinkkejäkin mitä voisi milloinkin tehdä. Apua on voinut kysyä myös perhetuvan hoitotädeiltä.

Muutama vastanneista on muuttanut Lempäälään toiselta paikkakunnalta ja he kokevat, että juuri perhetupatoiminnasta saa tarvittavaa tukea ja ystävyyttä, kun sukulaiset tai muu läheisten tuki on kaukana. Lempäälään muut-

taneet äidit kokevat, että ilman perhetupia he eivät olisi luultavasti löytäneet paikkakunnalta ystäviä itselleen eivätkä myöskään lapselleen. Ilman perhetupia aika olisi käynyt pitkäksi sekä jaksaminen olisi vaarantunut. Perhetuvat ovat vanhempien mielestä tärkeä paikka toisten ihmisten tapaamiselle.

Muualta muuttaneena pidän tärkeimpänä että saa tuttuja ja pääsee ”sisään” paikkakunnalle. Puistossa tapaa yllättävän vähän äitejä, siksi kokoontumispaikka on tärkeä.

Olimme uusia kuntalaisia, niin täällä ei ollut tuttuja perheitä entuudestaan. Uudet äiti tuttavat, sekä mahtava henki tuvalla. Kaikki otetaan vastaan huonoina ja hyvinä päivinä, uudetkin.

Ohjaajien tuomat ammatilliset ohjeet ja neuvot vanhempia askarruttaviin asioihin helpottivat vanhempien mukaan heidän elämäänsä. Hienovaraiset neuvot lapsen kasvatuksessa huomatuissa ongelmissa olivat vanhempien mielestä hyvin tervetulleita. Hienovaraisuutta kuitenkin peräänkuulutettiin asioiden ilmaisussa. Ohjaajien keksimät virikkeet tuvilla auttavat äitejä myös lasten vaatiman virikkeen tarpeessa. Useimmat vanhemmista olivat sitä mieltä, että perhetuvalle tullessa ohjaajien avoimuus ja lämmin vastaanotto ovat erittäin tärkeitä toimintaan ja porukkaan sisään pääsemiseksi. Ohjaajien merkitys kuitenkin vähenee, kun vanhemmat ystävystyvät toisten vanhempien kanssa. Kysyessäni ohjaajien merkityksestä perhetuvalla vastasivat äidit muun muassa näin:

Suuri merkitys. Lapset oppii luottamaan muihinkin aikuisiin kuin vanhempiin ja isovanhempiin. pitävät lapsille jöötä ja ohjaavat lapsia erilaisissa tilanteissa tavalla jota vanhempi ei ole välttämättä hoksannut. Ovat esimerkkinä myös vanhemmille. Pitävät myös välillä huolta toisesta lapsesta, että voin touhuta toisen kanssa.

Leikittävät lapsia ja ovat vanhempien tukena, keksivät kehittävää ohjelmaa tupapäiviksi.

On tärkeää, että hän huomioi kaikki kävijät. Joskus käy tuvalla, että saisi juttuseuraa. Silloin ohjaajan merkitys on vähäisempi, kun seurustelee toisten äitien kanssa.

Vastausten mukaan perhetuvat tiettyyn aikaan joka päivä auttavat perheitä jäsentämään arkea. Perhetupien pyöriessä viikoittain samaan aikaan pysyvät perheen viikkorutiinit kasassa. Monet uskoivat, että jäisivät vain kotiin eikä päivärytmiä saataisi niin hyvin toimimaan.

...ei tule jäätyä kotiin ”homehtumaan”.

Olisin paljon enemmän pelkästään kotona. Moni tapahtuma ja sosiaalinen toiminta olisi jäänyt välistä.

Monien vanhempien mielestä muiden ihmisten seura on tärkeää niin lapselle kuin aikuisellekin. Muutamassa vastauksessa kävi myös ilmi, että jos perhetupatoimintaa ei järjestettäisi, olisivat lapset todennäköisesti päivähoidossa ja vanhemmat töissä. Monet vanhemmista jopa uskovat, että he väsyisivät nopeammin ilman perhetupia.

Ilman perhetupaa ja seurakunnan kerhoja lapseni olisivat luultavasti päiväkodissa ja minä töissä. Pelkkää kotona oloa en jaksaisi eikä se riittäisi 4-vuotiaalle. Tämä (perhetupa) vastaa kuitenkin paremmin tarpeisiimme tällä hetkellä kuin päivähoito.

Mahdollisesti olisin mennyt aiemmin töihin oman jaksamisen kannalta.

Palaisin takaisin työelämään jos ei perhetupia enää olisi. Pää ei kestäisi kotona oloa.

5.3 Vertaistuen merkitys perhetupatoiminnassa

Melkein jokainen vanhemmista on vastannut vertaistuen merkityksen olevan todella suuri. Tästä syystä vertaistuki on nostettu tutkimuksessa yhdeksi teemaksi. Vanhemmista on helpottavaa jakaa kokemuksia sekä kuulla kuinka muissa perheissä toimitaan ja mitä tapahtuu sekä saada apua ja vinkkejä omaan arkeensa. Tärkeää äideille on myös huomata, etteivät he ole yksin ongelmien kanssa. Monet äideistä kokivat, että olo normaalissa arjessa helpottuu, kun saa päästää höyryjä ja puhua itseään mietityttävistä asioista jonkun kanssa, jolla on suurin piirtein samanlaisia kokemuksia. Kysyessäni vertaistuen merkityksestä perhetuvalla äidit vastasivat muun muassa näin:

Vertaistuella on suuri merkitys. Huomaa että kaikilla on suurin piirtein samat ongelmat ja huolenaiheet kuin itsellä. Ja että niistä selviää.

Se on tosi isossa roolissa. Kotona miehet elävät omaa työelämäänsä niin pienet kotona tapahtuvat asiat saa jakaa muiden samassa tilanteessa olevien kanssa. Ja kuulla kuinka mahdotonta on 3 alle kouluikäisen kanssa välillä pärjätä hermostumatta.

Melko suuri. Helpottaa kun saa jakaa kokemuksia ja huomaa, että muilla on samoja ongelmia/pulmatilanteita. Saa ehkä apua/neuvoja muilta.

Suuri, täällä puretaan muiden kanssa sekä iloisia että surullisia asioita. Välillä haukutaan miehiä, välillä rakastetaan. Kaikesta voi puhua ja olo helpottuu.

Moni äiti kertoi vertaistuen olevan suuri apu, kun itsellä ei ollut vielä lapsiperheenä elämisestä juurikaan kokemusta ja tietoa.

Varsinkin ensimmäisen lapsen kohdalla on tärkeää kuulla, miten muilla asiat sujuvat...

Muutammat äidit kokivat vertaistuen merkityksen perhetuvalta saatuna suureksi siksi, ettei omassa ystäväpiirissä ole muita äitejä ja oma mies on ehkä tiukasti kiinni työelämässä. Tällöin kotona tapahtuvat asiat on mahdollista jakaa jonkun muun kanssa, joka tietää mistä on kyse. Moni äideistä on jopa sitä mieltä, että vertaistuki olisi nimenomaan se tärkein asia, jota perhetuvalta tullaan hakemaan.

Samassa elämäntilanteessa olevat äidit ja isät auttavat eniten toinen toisiaan, kun saavat jakaa kokemuksiaan. Tuvan suurin anti on nimenomaan toiset äidit.

Se (vertaistuki) on olennainen syy siihen että käyn tuvalla.

Osa äideistä kertoi myös perhetuvalta vallitsevan ilmapiirin vaikuttavan vertaistuen saantiin. Vertaistukea kyllä saa, jos itse jaksaa sitä hakea ja lähteä reippaasti tutustumaan muihin vanhempiin. Vertaistuen saamiseen perhetuvalta vaikutti myös oma rohkeus ja aktiivisuustaso. Suuressa osassa vastauksia vanhemmat kertoivat juuri hyvän ilmapiirin olevan syynä vertaistuen onnistumiselle. Hyvän ilmapiirin vallitsemiseen vaadittiin muun muassa ohjaajia, jotka ottavat kaikki vastaan tasavertaisesti ja tuovat uudet vanhemmat mukaan keskusteluihin. Vertaistuen saamisen tuvalta ei kuitenkaan kaikkien vanhempien mielestä ole mikään itsestään selvyys.

Ohjaajat avaavat keskustelua ja tutustuttavat uusia äitejä muihin

Toimii hyvin, vaatii kyllä oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta itseltään.

Se on tärkeää ja kun itse on rohkea ja uskaltaa mennä juttelemaan muiden äitien kanssa saa aina hyviä vinkkejä tai tsemppausta omaan arkeen. Tämä vaatii kuitenkin omaa aktiivisuutta, jota väsyneenä ei välttämättä ole.

Ohjaajat nähtiin myös useissa vastauksissa tärkeässä roolissa luomaan yhteishenkeä ja sitä kautta estämään sisäänpäin kääntynyttä ilmapiiriä. Muutamalla äideistä oli tunne, etteivät saa tuvalta niin paljon vertaistukea koska osa äideistä viihtyy tiiviissä muutaman hengen porukassa, joihin muilla ei ole asiaa. Tämä seikka erottui varsinkin niiden äitien vastauksista, jotka olivat vasta alkaneet käydä perhetuvilla. Ilmapiirin merkityksen yhteydestä vertaistukeen kertoo eräs äiti näin:

Vertaistuen merkitys olisi suuri jos ei olisi useampia ”äitikkupikuntia.”

Kuitenkin myös osassa vastauksista ohjaajien merkitys oli jäänyt vanhemmalle epäselväksi. He kokivat, että ohjaajat ovat tuvilla mahdollisesti keksimässä ohjelmaa.

Muutama äiti huomioi vastauksissa sen puolen, että aluksi vertaistuen saamiseksi tarvitaan nimenomaan ohjaajan apua, jotta tullaan tutuiksi muiden aikuisten kanssa. Ohjaajan rooli korostuu vanhempien mukaan nimenomaan siinä vaiheessa, kun perhetuvalle tullaan ensimmäistä kertaa. Vanhempien mielestä on oleellista, että ohjaaja huomio tällöin uuden vanhemman ja tuo hänet mukaansa keskusteluun muiden vanhempien kanssa. Tutuiksi tultua ohjaajan merkitys toiminnassa vähenee, koska juttuseuraa saa tällöin muilta vanhemmilta. Toisen aikuisen juttuseura saikin suuren merkityksen lähestulkoon kaikkien äitien vastauksissa. Suurin osa kysymyksiin vastanneista vanhemmista oli sitä mieltä, että ilmapiiri tuvilla oli hyvä. Jonkin verran eroa oli kuitenkin havaittavissa eri perhetupien kesken.

Yhden äidin vastauksessa kiteytyi vertaistuen teoreettinen merkitys:

Vain samassa elämäntilanteessa tai saman ”asian” läpi käyneet tietävät oikeasti miltä tuntuu ja osaavat antaa ”oikeanlaista” tukea.

5.4 Vanhempien toiveita ja ehdotuksia perhetupatoiminnan kehittämiseksi

Kyselylomakkeessa kysyttiin vanhemmilta myös heidän toiveistaan perhetupatoiminnan suhteen. Vastausten perusteella saattaa myös huomata kuinka tärkeänä vanhemmat kokevat ohjaajien keksimän ja kehittämän toiminnan. Erilaisia äideille tarkoitettuja hemmotteluhetkiä kuten hierontoja ja käsihoitoja sekä luentoja vanhemmille tärkeistä aiheista tai tuotesittelyjä toivotaan enemmänkin, vaikka monen mielestä niitä on hyvin tarjolla jo nyt. Erilainen arjesta poikkeava toiminta, joko yhdessä lasten kanssa tai erikseen vain äideille järjestettyinä iltoina, on äitien keskuudessa toivottua.

Vanhemmat ovat hyvin tyytyväisiä perhetuvilta järjestettyihin retkiin. Osan mielestä niitä voisi olla myös enemmän. Moni vanhemmista toivoo tupien yhteyteen ulkoilualuetta, jossa lapset voisivat yhdessä leikkiä vapaasti kuin myös ohjatusti ja vanhemmat saisivat rupertella raittiissa ilmassa. Myös tupien aukioloaikoihin toivottaisiin muutoksia. Osa äideistä toivoo tuvan olevan avoinna vieläkin useammin tai joustavasti klo 13 asti.

Kuten tutkimuksesta selviää, vanhemmat kokevat lapsiparkit erittäin tärkeäksi arjen helpottamisessa. Osa äideistä toivoo lapsiparkkeja järjestettäväksi ajoittain myös ilta-aikaan, jotta heillä olisi mahdollisuus viettää aikaa puolisoidensa kanssa, jotka ovat päivisin töissä.

Vaikka vastauksissa tulee esiin ohjaajien tärkeys ja vanhempien tyytyväisyys ohjaajien toimintaa kohtaan, osa toivoi kuitenkin vielä lisää ohjaajien näkyvyyttä perhetuvilla. Eräs äiti toivoi enemmän kahdenkeskistä keskusteluaikaa ohjaajalta, jolloin saisi paremmin ammatillista neuvoa ja näkö-

kulmaa itseään mietittyttäviin asioihin, muiden kuulematta. Eräs äiti toivoi myös enemmän yhteisiä keskusteluita arjen eri asioista.

Toiveista huolimatta suurin osa äideistä oli hyvin tyytyväisiä perhetupien toimintaan ja he toivoivat erityisesti, että toiminta tulisi jatkumaan entiseen tapaan. Useissa vastauspapereista kohta, jossa kysyttiin toiveista, oli myös jätetty tyhjäksi. Monet kokevat saavansa jo nyt perhetuvilta paljon ja heidän ainoa toiveensa oli, ettei toimintaa lakkauteta. Eräiden äitien mielestä perhetupatoiminta vastaa tällaisenaan moniin heidän tarpeisiinsa. He erittelivät kokemuksiaan näin:

Vastaa todellakin. On laululeikkejä, joita äiti ei osaa järjestää ja erilaisia tapahtumia esim. tupien yhteinen joulutapahtuma, teatteriesityksiä, jumppaa ja olympialaisia. Kaikkia ihania juttuja joihin ilman tupaa ei tulisi osallistuttua.

Nykyisellään toiminta on meidän mielestämme varsin mukavaa. Vapaata ohjelmaa ja järjestettyä toimintaa on sopivassa suhteessa. Parkkipäiviä arvostan, niitä ei läheskään joka kunnassa ole tarjolla.

Mielestäni tällainen toiminta on jo varsin ”ylellistä” tavallisille perheille enkä kaipaa mitään enempää...

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksessa kävi selvästi ilmi kuinka tärkeä perhetupatoiminta on osana lempääläisten lapsiperheiden arkea. Kerätyn aineiston pohjalta palautte toiminnasta oli kaikin puolin positiivista. Vanhemmat osoittivat perhetupatoiminnan tärkeäksi heidän arjessa jaksamisensa kannalta.

Jo pelkkä perhetupien kävijämäärä kertoo siitä, kuinka tärkeää toiminta on. Tästäkin syystä voidaan jo olettaa, että vanhempien kokemukset perhetupatoiminnasta ovat hyviä. Tutkimuksella tuodaan esille ne seikat, mistä toiminnan tärkeys vanhempien mielestä johtuu. Näin ollen toimintaa on mahdollista kehittää entisestään sekä toiminnasta on hyvä ottaa mallia muihin kuntiin ja kaupunkeihin. Tutkimuksella tehdään näkyväksi perhetupatoiminnan merkitys kunnan palveluna ja osoitetaan millaista hyötyä toiminnan järjestämisestä on. Tutkimus tuo esille sen, kuinka tärkeää perhetupatoiminnan järjestäminen lempääläisille on heidän perheensä arjen kannalta. Tutkimuksella saatiin näkyviin vanhempien mielipiteet asioista ja heidän näkökulmansa asioiden tärkeydestä. Vielä yksityiskohtaisempaa kokemusta olisi ehkä saatu, jos vanhempia olisi haastateltu teemojen mukaisesti.

Tutkimuksen tulosten mukaan lapsiperheiden arjessa perhetupatoiminnalla on suuri merkitys. Se auttaa vanhempia jäsentämään arkeaan ja luo arjelle mielekästä tekemistä, kotona olemisen sijaan. Vastanneiden äitien mukaan perhetupatoiminnassa parasta on lasten saama leikkiseura, joka helpottaa äitien arjen pyörittystä, koska heidän ei itse tarvitse olla kokoaikaa keksimässä tekemistä. Laineen (2005, 195) mukaan samanlaisessa asemassa olevien ihmisten välisiä suhteita kutsutaan vertaissuhteiksi. Lasten ja varsinkin leikki-ikäisten lasten on tärkeää saada samanikäistä seuraa persoonallisuuden kehittymisen vuoksi sekä vahvan henkisen hyvinvoinnin kehittämiseksi. Vertaissuhteissa lapsi oppii ryhmissä toimimista ja hänen eristäytyminen myöhemmässä elämän vaiheessa vähenee. Sosiaalisten suhteiden harjoittaminen onnistuu vanhempien mielestä näin ilman päiväkotiiin viemistä. Karvosen ym. (2009, 20) mukaan hyvinvoinnin yhtenä perustaa pidetään sosiaalisten suhteiden olemassa oloa.

Vanhempien mukaan perheen kohtaamisissa enemmän tai vähemmän vakavissa kriisitilanteissa perhetuvilta saatu apu tai neuvo on elintärkeää. Myös tämän tutkimuksen mukaan perheiden isien työnteon nähtiin vaikuttavan siihen, että muuta aikuista seuraa kaivattiin. Äideille oli hyvin tärkeää, että itseä askarruttavista asioista oli mahdollista puhua jonkun muunkin aikuisen kuin oman puolisonsa kanssa. Myös parisuhdeasioista puhuminen perhetuvalla auttoi arjessa jaksamiseen. Lämsä ym. (2009, 15) kertovatkin kuinka nykyaikana yksi suurimmista lapsiperheiden hyvinvointia uhkaavista tekijöistä on vanhempien oma väsymys.

Lammi-Taskulan ja Salmen (2009, 50) mukaan se, millainen suhde vanhemmilla on keskenään, näkyy ja heijastuu myös suhteessa lapsiin. Myös lasten kehityksellisten muutosten lisäksi parisuhteen eri tilanteet mietityttävät monia vanhempia ja tuovat arkeen kireyttä. Äitien mielestä oli loh-

dullista kuulla, että muillakin on samanlaisia ongelmia ja että niistä kyllä selviää.

Lämsän ym. (2009, 15) tutkimuksessa, joka käsittelee kouluikäisten lapsiperheiden arjen haasteita, kerrotaan kuinka haastavimpiin hetkiin perheen arjessa kuuluu muun muassa vanhemman oma väsymys. Tästä syystä vanhemman kokemus perhetupatoiminnan tuomasta hengähdyksestä ja henkisestä tuesta on elintärkeä perheen hyvinvoinnille. Vuoren (2001, 360) mukaan äidin kokiessa itsensä arvokkaaksi aikuisena ja saadessaan itse myös tukea ja huolenpitoa hän jaksaa paremmin olla lastensa kanssa, kuin vanhempi, joka kokee elävänsä vain lapsensa tarpeita varten.

Perheiden sisäisten kriisien, kuten päihdeongelmien tai läheisen kuoleman sattua tilanteet perheiden sisällä saattavat kriisiytyä. Kriisiytyneestä perhetilanteesta saattaa koitua avioero. Perhetupatoiminta on tällöin erinomainen keino päästä ulkoistamaan omia perheen sisäisiä ongelmia ja saada niihin ulkopuolista näkökulmaa. Kinnusen ja Röngän (2002, 4) mielestä juuri tällaisissa tilanteissa vaaditaankin uudenlaisia menetelmiä perheiden auttamiselle. Nykyään ongelmien esiintyessä puhumisen tärkeyttä ei voida korostaa liikaa. Kyselyistä saadut vastaukset kertovat kuinka tärkeää ihmiselle on päästä kertomaan jollekin toiselle, mitä oman pään sisällä liikkuu. Jo se auttaa usein huomattavasti jaksamaan omien ajatustensa kanssa.

Nykyään korostetaan kasvatuskumppanuuden tärkeyttä, jotta lapsen lähellä olevat aikuiset voisivat tarjota lapselle lapsen vaatimuksen mukaista kehitystä. Ohjaajien merkitys tuvilla nousi vastauksista esiin erityisesti. Vastausten mukaan on suuri merkitys, millaiset ohjaajat tuvilla työskentelevät ja kuinka he ottavat äidit ja lapset vastaan tuvalle saavuttaessa. Vanhempien mukaan ohjaajilta saa arvokasta ammatillista näkökulmaa itseään askarruttaviin asioihin sekä hienovaraista ohjausta kasvatustilanteissa. Perhetuvilla ohjaajien ollessa koko ajan läsnä vanhemmat kokivat saavansa kiiretöntä huomiota ja keskustelua. Verrattaessa päiväkodissa rakennettua kasvatuskumppanuutta perhetuvalla rakennettuun, sitä yhtään vähättelemättä, uskon ettei vanhempien pikaisella tapaamisella päivittäin päästä läheskään samoihin tuloksiin kuin mihin perhetuvilla päästään.

Erityisen mielenkiintoinen tulos olikin se, kuinka paljon vanhemmat arvostavat kasvatuskumppanuutta, joka perhetuvilla vallitsee vanhempien sekä ohjaajien välillä. Monet vanhemmista pitivät hyvänä, että ohjaajilta saa neuvoa ja tukea kasvatukseen siten, ettei oma asema vanhempana tunnu heikentyneen. Toimivan kasvatuskumppanuuden ansiosta myös vanhemman käsitys omasta vanhemmuudestaan ja omista voimavaroistaan kasvaa, mikä auttaa häntä jaksamaan arjen tiukoissa tilanteissa. (Lehtipää & Poikonen 2009, 69–88.)

Alasuutarin (2005, 84–85) mukaan ammattikasvattajien ja vanhempien välillä on eri aikana voitu nähdä erilaisia merkityksiä. 1970- ja 1980-luvuilla on korostettu ammattilaisten asiantuntijuutta kasvatuksessa ja nähty että ammattilaisten ja vanhempien yhteistyö on näiltä osin tärkeää, jotta ammattilaiset voisivat auttaa vanhempia vanhemmuudessaan. 1990-luvulle

tultaessa taas on alettu katsoa yhteistyötä asiakaslähtöisemmin ja nähty vanhempien oma asiantuntijuus suhteessa omiin lapsiinsa. Nyt 2000-luvulla yhteistyö nähdään entisen kotikasvatuksen tukemisen sijasta kasvatuskumppanuudessa, jossa molempien asiantuntijatieto ja kokemukset ovat arvokkaita. Muuttuneen näkökulman voi nähdä myös vanhempien kertomasta. Kasvatuskumppanuudesta vanhemmat saavat arkeensa muuan muassa keinoja ja menetelmiä ammatillisesta näkökulmasta kuinka toimia arjessa ja helpottaa sitä.

Tärkeämpää kuin korjaava työ eli työ siinä vaiheessa kun perheessä on jo ongelmia, on ennalta ehkäisevä työ, johon juuri perhetupatoiminnalla päästään. Perhetupatoiminta mahdollistaa ennalta ehkäisevänä toimintana tuen ihan tavallisille perheille, ennen kuin heidän elämänsä kriisiytyy tai suurempia apukeinoja tarvitaan. Näin ollen nimenomaan ennaltaehkäiseviin toimiin tulisi sijoittaa, jotta korjaavia toimia tarvitsisi mahdollisimman vähän. Kasvatuskumppanuus mahdollistaa myös varhaisen puuttumisen, joka tuo vielä tärkeämmäksi ennalta ehkäisevää työtä, jota perhetuvat tarjoavat. Lapset vanhempineen ovat koko ajan toiminnassa ohjaajien kanssa, jolloin kasvatuksen ammattilaisilla on erinomainen paikka huomata ja puuttua tilanteeseen, jossa huomaavat lapsen fyysisen, tiedollisen, taidollisen tai tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla tuen tarvetta. Varhaisen puuttumisen on tarkoitus ennalta ehkäistä riskejä, jotka saattavat vaarantaa lapsen hyvinvointia. Varhaisen puuttumisen ansiosta perhetuvilla ohjaajien on mahdollista ohjata perheet tuen lähteelle, jolloin mahdollinen ja mahdollisimman oikeanlainen apu saavutetaan jo hyvissä ajoin. (Huhtanen 2004, 45.)

Perhetupatoiminta on kaikella tapaa ennaltaehkäisevää lastensuojelutoimintaa. Tutkimuksesta saatujen vastausten perusteella perhetupatoiminta on monelle vanhemmalle tarvittava hengähdystauko arkeen. Useimpien vastanneiden puoliso on päivät töissä, jolloin lasten vastuu jää kotona lasten kanssa olevalle vanhemmalle. Ilman perhetupatoiminnan tuomaa ohjelmaa, vertaistukea sekä kasvatuskumppanuutta arkeen, monet vanhemmat uskovat väsähtäneensä. Tämä jos mikä tuo esiin toiminnan tarpeellisuuden. Resursseja mietittäessä perhetupatoiminta saattaa olla iso menoerä kunnalle, mutta verrattuna siihen, minkälaiset resurssit menisivät väsyneistä vanhemmista aiheutuneesta korjaavan työn käytöstä, ei tätä voi edes verrata.

1990-luvun puolivälissä säädettiin asetus, jonka mukaan jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus päivähoidon. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lapselle on tarjottava tai oltava mahdollisuus saada päivähoidopaikka vanhempien työtilanteesta riippumatta. (Lehtipää & Poikonen 2009, 70.) Kunnan on tarjottava päivähoidopaikka jokaiselle lapselle, joka sen tarvitsee. Tämä vaatii kunnalta paljon resursseja. Saamistani vastauksista nousi esiin seikka, joka on oleellinen kunnan resursseja suunniteltaessa. Usean äidin pohdinnoista kävi ilmi, että jos ei perhetupatoimintaa järjestettäisi Lempäälässä, he luultavasti käyttäisivät subjektiivisen päivähoido-oikeutensa, veisivät lapsensa päivähoidon ja palaisivat itse töihin. Tämä osoittaa kuinka tärkeää perhetupatoiminta on myös resurssien puitteissa, niin rahallisesti kuin myös päivähoidon lapsipaikkoja ajatellen.

Lempäälän perhetupatoiminta on hyvä esimerkki onnistuneesta avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. Toiminta on moniammatillista ja verkostoituvaa perhetuomintaa. Vastaukset kyselyyni toivat esille, kuinka perhetuvilla on tuotu toiminnan perusidea hyvin käytäntöön ja kuinka toiminta on tätä kautta apuna lapsiperheiden arjessa. Perhetupatoiminnan tarpeellisuudesta ja merkityksestä lapsiperheiden arkeen kertoo jo vanhempien toiveet perhetupien laajemmasta aukiolosta. Vanhemmat kokevat, että perhetuville on helppo tulla, koska sinne voi tulla ilmoittautumatta, niinä päivinä kuin huvittaa. Perhetupatoiminnan avulla lapsiperheet saavat arkeensa rytmitystä hyvässä ilmapiirissä. Hyvän ilmapiirin kautta tunne osallisuudesta ja vertaistuesta auttaa perheitä jaksamisessa ja vahvistaa samalla perheiden hyvinvointia. Ajatus siitä, kuinka muiden lapsiperheiden vanhemmat elävät, ei välttämättä täysin samanlaisessa tilanteessa, mutta kuitenkin lapsiperheen arkea, tuo vanhemmalle voimaannuttavan kokemuksen.

Toiminnan merkitystä ehkäisevässä näkökulmassa on jokseenkin vaikeaa arvioida tarkkaan. On mahdotonta mitata tai tutkia, mitä tietyille perheille olisi käynyt, jos he eivät olisi käyneet perhetuvalla. Kuitenkin voidaan olettaa, että tilanteet, joissa perheet toimivat suorassa kosketuksessa ammattilaisten kanssa, joilla on mahdollisuus ohjata perheet tarpeen mukaan muiden palvelujen piiriin, on hyvä mahdollisuus ehkäistä mahdollisia ongelmia tulevaisuudessa. Ohjaajien on mahdollista puuttua tilanteisiin, joissa huomaavat epäkohtia ja pystyvät näin ollen vaikuttamaan tapahtumiin mahdollisimman varhain.

Perhetupatoiminnan avulla ehkäisevän toiminnan tarkoituksenmukaiset meriitit vanhemmuuden vahvistamisen, lapsen ja nuoren kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamisen edistämiseksi toteutuvat. Mielestäni oli erittäin hienoa huomata kuinka monet vanhemmista kokivat hyväksi sen, että ohjaajat antavat ohjeita sekä hienovaraisesti puuttuvat toimintaan, joka ei heistä ole hyväksi. Vanhemmat myös toivoivat, että ohjaajat ottaisivatkin hienovaraisesti puheeksi huolen, jos sellainen mahdollisesti lapsesta herää. Vanhemmat kokivat, että he eivät välttämättä itse osaa huomioida kaikkea, joten ohjaajien ammatillinen näkökulma asioihin on tarpeen. Jo pelkkä kotoa pois lähteminen saattaa osalla perheistä olla arjen pyörittämisen ja arjessa jaksamisen kannalta voimaannuttava ja näin ollen ennalta ehkäisevä tekijä. (Sosiaaliportti 2011.)

Aiemmin tutkimuksessa kerrotaan millaiset asiat uhkaavat lapsiperheiden hyvinvointia. Lämsän ym. (2009, 15) mukaan lapsiperheiden suurimpiin haasteisiin kuuluu nimenomaan arjen ja vapaa-ajan eli perhe-elämän yhteensovittaminen. Työn lisääntynyt määrä saa vanhemmissa aikaan väsymystä, joka osaltaan vaikuttaa koko perheen elämään yhdessä. Vastausten perusteella, varsinkin lasten kanssa kotona olevilla äideillä, perhetupatoiminnalla on merkitystä nimenomaan jaksamiseen. Perhetupatoiminnan vuoksi monet lapset on pidetty kotona eikä viety päivähoidon, mikä vaikuttaa myös siihen, että myös äiti on kotona. Tämä auttaa osaltaan työelämän ja perhe-elämän yhdistämistä.

Kinnusen ja Röngän (2002, 4–6) mukaan taas vanhempien sosiaalisen elämän heikentyminen vaikuttaa perheiden hyvinvointiin. Monet vanhemmista kertoivat, kuinka tärkeää heille on toisen aikuisen seura. Myös tässä kontekstissa perhetuvalta saatu vuorovaikutus niin lasten kuin aikuisten kesken nähtiin hyvin tärkeäksi ja voimaannuttavaksi. Myös perhetupien tarjoama lastenhoitoapu vanhemmalle, jolla sukulaisten tai ystävien asuvat kaukana tuntui olevan elintärkeää.

Tutkimuksessa useaan otteeseen esiin tulleen mielipiteen mukaan perhetupatoiminta on oleellinen toimintamuoto päivähoidon sijaan. Monet vanhemmista vastasivat, että jos toimintaa ei Lempäälässä järjestettäisi, käyttäisivät he kunnan tarjoamaa päivähoitopalvelua. Tutkimukseni tukee Liisa Keltikangas-Järvisen (2012, 45–46) näkemystä, jonka mukaan varsinkin alle 3-vuotiaan lapsen olisi hyvä saada hoitoa kotonaan. Hänen mielestään yhteiskunnan tulisi tukea vanhemmuutta siten, ettei vanhempien tulisi viedä lapsiaan liian aikaisin päivähoitoon. Keltikangas-Järvisen mielestä lapsen kiintymyssuhteen kehitys kestää lapsen syntymästä ainakin kolmeen ikävuoteen saakka, jonka aikana liiallinen ero vanhemmasta saattaa vaikuttaa lapsen sosiaalisuuteen tulevaisuudessa. Päivähoidosta vastaavien ammattilaisten sensitiivisyys lapsen tarpeille ei ole sama kuin oman vanhemman, jolloin lapsen turvallisuuden tunne heikentyy. Näiden seikkojen puolesta perhetupatoiminta on tärkeä varhaiskasvatuksen muoto päivähoidon rinnalla.

7 POHDINTA

Tämän tutkimuksen avulla saatiin esiin Lempäälän perhetupia käyttävien vanhempien mielipiteet toiminnan merkityksestä heidän arkeensa. Tutkimus osoittaa kuinka toiminta jo tällaisenaankin vastaa perhetuvilla käyvien perheiden tarpeisiin, mutta tutkimuksessa käy myös ilmi kehitysehdotukset, jotka nousivat vanhempien tarpeista tai toiveista. Nämä toimivat hyvänä lähtökohtana toiminnan kehittämiseksi.

Tutkimuksen avulla on siis mahdollista kehittää perhetupatoimintaa sekä tuoda esiin sen tärkeys osana avointa varhaiskasvatustoimintaa. Toiminnan kehittämiseksi tarvittavien resurssien saamiseksi tutkimus osoittaa toiminnan tärkeyden ja tarpeellisuuden. Saadut tulokset kertovat vain Lempäälässä toimivien perhetupien toiminnasta, eikä täsmälleen samankaltaista toimintaa ole muualla Suomessa tarjolla, joten yleistettävyys suoraan muihin toimintoihin on hankalaa. Mielestäni kuitenkin samankaltainen toiminta sinällään vaikuttaa ihmisiin samalla tavalla kuin tässäkin tutkimuksessa. Varsinkin kuin tutkimuksen vastausmäärä oli suuri, voidaan olettaa että samankaltaisia mielipiteitä on myös muilla samankaltaiseen toimintaan osallistuneilla. Kun tutkitaan ihmisiä ja heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan on muuttujia niin paljon, ettei suora yleistäminen ole mahdollista. Kuitenkin tutkimuksella kerättyä tietoa on mahdollista käyttää muiden samankaltaisten toimintojen kehittämisessä, sekä mahdollisesti sellaisten luomisessa. Tutkimuksesta voidaan hakea perusteluja ja esimerkkejä hyvän perhetupatoiminnan puitteiksi. Jatkotutkimuksena voitaisiin selvittää, kuinka paljon resursseja todellisuudessa perhetupatoiminta säästää kunnalta varhaiskasvatuspalveluissa. Näin ollen toimintaa olisi helppo ottaa useimpienkin kuntien palveluihin.

Aloin työstää opinnäytetyötäni keväällä 2011. Olin useaan otteeseen kuulunut puhuttavan Lempäälän perhetupatoiminnasta, joten halusin lähteä selvittämään tarkemmin mitä tämä pitää sisällään ja mikä sen merkitys on lapsiperheiden keskuudessa. Olin kuullut toiminnasta paljon hyvää ja päätinkin ottaa selvää, mikä tekee Lempäälän perhetupatoiminnasta niin hyvän. Tarkoitukseni oli siis tuoda konkreettisesti toiminnan ulottuvuuksia esiin, jotta siitä voitaisiin ottaa mallia myös muissa kunnissa. Halusin myös antaa vanhemmille mahdollisuuden tuoda esiin toiveita toiminnan kehittämiseksi.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoista kun pääsin tutustumaan perhetupien toimintaan henkilökohtaisesti. Osittain haastavaksi osoittautui aikataulujen yhdistämisen työn, työelämän aikataulujen sekä opinnäytetyön tekemisen kesken. Myös tutkimuksen työstäminen yksin osoittautui ajoittain haastavaksi, koska mahdollisuuksia toiseen mielipiteeseen ajatusten pyöriessä päässä, ei aina ollut. Onneksi kuitenkin perhetupien ohjaajat, työelämäyhteistyö sekä ohjaava opettajan olivat osittain mukana ja heiltä sai ammatillista ohjausta ja uusia näkökulmia silloin, kun jatkamisen kanssa oli vaikeuksia.

Lapsiperheiden arkea käsittelevä teoria lapsiperheiden arjesta osoittautui aluksi haastavaksi määritellä. Lapsiperheiden arki ja sitä uhkaavat tekijät käsitteenä on hyvin laaja, mutta onnistuin mielestäni hyvin sen rajauksessa tutkimuksen kannalta oleelliseksi alueeksi. Mielestäni osasin myös selvittää muut opinnäytetyön kannalta oleelliset teoriapohjat tutkimuksen mukaisiksi.

Onneksi vanhemmat perhetuvilla olivat hyvin aktiivisia ja myös innoissaan tutkimuksestani, joten sain todella paljon aineistoa kasaan. Jälkeenpäin totesin, että kysymyslomakkeet, jotka jaoin vanhemmille, olisi pitänyt ensin testata jollain muulla ryhmällä. Näin olisin osannut karsia etukäteen kysymykset, joista en tutkimukseni kannalta saanut kovinkaan oleellista tietoa. Tämä olisi tehnyt kyselylomakkeista selkeämmät ja turhat toistot olisivat jääneet pois aineistosta. Tutkimukseni kannalta aineisto jota sain, oli erittäin kattavaa ja monipuolista. Näin ollen pystyin jättämään osan kysymyksistä käsittelemättä tutkimuksessani, koska niillä ei ollut oleellista merkitystä tuloksien kannalta. Vastausten määrän ja laadun takia jätinkin aineistonkeruumenetelmänä harkitsemani teemahaastattelut kokonaan pois. Teemahaastattelujen tarpeellisuutta pohtiessani päädyin siihen, etteivät ne luultavasti olisi enää tuoneet lisää oleellista tietoa tutkimukseeni.

Opinnäytetyössä onnistuin saavuttamaan sille asetetut tavoitteet ja sain koottua sellaista aineistoa, jota lähdin hakemaan. Sain opinnäytetyötä tehdessäni paljon uutta kokemusta tutkimuksen teosta, sekä paljon tietoa jota voin varmasti käyttää tulevaisuudessa omassa työelämässäni. Näin laajaa tutkimusta tehdessä huomaa myös paljon asioita, joissa on itsellään kehitettävää. Tärkeäksi koin opinnäytetyötä tehdessäni sen, kuinka ahkerasti ja innostuneesti perhetupatoimintaan osallistuneet vanhemmat vastasivat kyselyihini. Jo se osaltaan kertoo, kuinka tärkeää toiminta on ja että he haluavat kertoa siitä muillekin.

Jäin kuitenkin vielä pohtimaan syitä miksi esimerkiksi vertaistuen saaminen erottui eri perhetupien kesken. Vaikuttavatko siihen perhetupien ohjaajat ja heidän läsnäolonsa vai onko esimerkiksi perhetupien sijainnilla mahdollisesti vaikutusta asiaan? Osaltaan syynä saattaa myös olla perhetuvilla käyvien perheiden määrä, jolloin aikaa tai mahdollisuuksia vanhempien yhteisille keskusteluille ei ole riittävästi. Tätä seikkaa voitaisiin tutkia myöhemmin lisää jatkotutkimuksena. Myös se, miksi osa vanhemmista ei koe vertaistukea tarvitsevansa, on asia johon voitaisiin hakea selvitystä.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Tampere: Tammer-Paino.
- Alasuutari, M. 2005. Kulttuuriset kehykset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A.-R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vas-tapaino. 70–90.
- Alila, K. 2007. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avoin varhaiskasvatus-seminaari. Imatra. 5.–6.10.2007. Etelä-Karjalan kesäyli-opisto. Seminaarin muistiinpanot ja jaettu moniste.
- Eskola, J. & Suomäki, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: WS Bookwell Oy, 26–44.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä :Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Huuskonen, P. 2007–2010. Vertaistuki – ”en olekaan ainut”. Vammais-palvelujen käsikirja. Asumispalvelusäätiö ASPA, Verkot –projekti. Viitattu 13.10.2011.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/vertaistuki/>
- Isomäki, T. 2005. Perheet päivähoidon ja kotipalvelun perhetyön asiakkaana- lastensuojelun avoimuuden kehittämishaasteet. Hyvinvoinnin raken-tajat- hanke. Diakonia ammattikorkeakoulu. Helsinki: Multiprint Oy.
- Kartovaara, L. 2007. Lapsiperheen kehitys. Teoksessa Hiltunen, H. Suomalainen lapsi. Helsinki: Tilastokeskus.
- Karvonen, S., Moisio, P. & Simpura, J. 2009. Suomalaisten hyvinvointi ja elinolot 2000-luvulla. Teoksessa Ahlström, S., Karvonen, S. & Lammi-Taskula J.(toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino. 20–33.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes – oppaita 63. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. Helsinki: WSOY.

Keskinen, S. & Virjonen, H. (toim.) 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Kinnunen, U. & Rönkä, A. 2002. Johdanto. Teoksessa Kinnunen, U. & Rönkä, A. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. 4–11.

Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Laki lasten päivähoitosta 1983. 25.3.1983/304.

Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. 2009. Työ, Perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Ahlström, S., Karvonen, S. & Lammi-Taskula J. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Yliopiston kirjapaino. 38–48.

Lastensuojelulaki. 2007. 13.4.2007/417. Finlex. Viitattu 22.10.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lehtipää, R. & Poikonen, P-L. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatus-tehtävä: Kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: WS Bookwell Oy. 69–88.

Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Teoksessa Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Juva: WS Bookwell Oy. 11–19.

Malin, M-L. 2000. Vertaisryhmä elinvoimaa kasvattamassa. Teoksessa Malin, M-L. (toim.) Verkostot ja vertaiset. Kuntoutuksen edistämisyhdistys ry. Helsinki: Helsingin Painoteollisuus Oy. 17–20.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään - näkökulmia 2010 -luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset oy.

Nykkopp-Ojala, S. 22.6.2011. Lastensuojelusuunnitelma, Lempäälä 2009-2012.pdf. Vastaanottaja Vilma Hemminki. [sähköpostiviesti]. Viitattu 8.8.2011.

Nykkopp-Ojala, S. 9.6.2011. Opinnäytetyö-projekti. Vastaanottaja Vilma Hemminki. [sähköpostiviesti]. Viitattu 8.8.2011.

Perhetupatoiminnan esite. n.d. Lempäälän perhetuvat, ylläpitäjä Lempäälän kunta.

Perhetuvat. n.d. Viitattu 8.8.2011.

http://www.lempaala.fi/terveys_ja_hyvinvointi/paivahoitopalvelut/paivahoitoalueet/myllykolun_paivahoitoalue/kissankulma/

Pääkkönen, H. & Varjonen, J. 2005. Johdanto – perhe- ja kotitalousnäkökulmat ajankäyttötutkimuksessa. Teoksessa Pääkkönen, H. (toim.) Perheiden ajankäyttö. Helsinki: Edita Prima. 9–18.

Repo, K. 2009. Lapsiperheiden arki. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy - Juvenes print.

Rytkönen, T. & Rönkkö, L. 2010. Monisäkeinen perhetyö. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Salmi, M. 2004. Arkielämä kokoaa yhteen työn ja perheen. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. (toim.) Puhelin, mummo vai joustava työaika? Työn ja perheen yhdistämisen arkea. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy. 11–28.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sosiaaliportti. 2011. Ehkäisevä lastensuojelu. Viitattu 21.10.2011. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelukasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/>

Uusitalo, H. 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WS Bookwell Oy.

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: WS Bookwell Oy, 103–127.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vuori, J. 2001. Äidit, isät ja ammattilaiset. Sukupuoli, toisto ja muunnellut asiantuntijoiden kirjoituksissa. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Williams, M. 2001. Social surveys: design to analysis. Teoksessa May, T. (toim.) Social Research. Issues, methods and process. Buckingham: Open University Press. 88–119.

Saatekirje

Hyvät vanhemmat,

8.12.2011

Olen Hämeen ammattikorkeakoulun sosionomi opiskelija ja teen parhaillaan päättötyötä opiskeluuni liittyen. Opinnäytetyöni tarkoituksena on selvittää Lempääläläisten lapsiperheiden kokemuksia perhetupatoiminnasta, sekä perhetupatoiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta Lempääläläisten lapsiperheiden arjessa. Haluan selvittää vanhempien tuntemuksia, ajatuksia sekä kokemuksia että toiveita, joita heillä perhetupatoiminnasta on.

Tutkimukseeni kerään aineistoa kyselylomakkeilla, jotka on mahdollista täyttää perhetuvilla tai ottaa mukaansa kotiin ja tuoda perhetuvan työntekijöille. Tietoja käsittelen luottamuksellisesti ja kysymyksiin voi vastata nimettömästi. Tärkeää olisi, että kyselyihin vastataan rehellisesti ja avoimesti. Olen myös halukas täsmentämään kyselylomakkeita haastatteleamalla. Näin ollen mahdolliset vapaa-ehtoiset, jotka haluavat aiheesta keskustella enemmän, voivat ottaa suoraan minuun yhteyttä alla olevaan sähköpostiin tai vaihtoehtoisesti perhetuvan työntekijöihin. Haastattelut tapahtuvat erikseen sovittuna aikana, mahdollisesti perhetuvilla.

Toivon että vastaatte kyselyyni, jotta tutkimukseni onnistuisi ja voisimme hyödyntää arvokkaita mielipiteitänne perhetupatoiminnan kehittämisessä, sekä toisimme esiin kuinka tärkeä rooli perhetupatoiminnalla on osana kunnan palveluja.

Täytetyt kyselylomakkeet voi jättää perhetuvan työntekijöille antamaani kirjekuoreen 20.12.2011 mennessä.

Yhteistyöterveisin Vilma Hemminki

p. 040 7513543

vilma.hemminki@student.hamk.fi

Kokemuksia perhetupatoiminnasta

Rastita sopiva vaihtoehto:

1) Sukupuoli

Nainen _____

Mies _____

2) Montako lasta perheeseen kuuluu?

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 tai enemmän _____

3) Kauanko olette käyneet perhetuvalla?

– ensimmäinen vuosi _____

– 1-2 vuotta _____

– 2-3 vuotta _____

– kauemmin kuin 3 vuotta _____

4) Kuinka usein käynte perhetuvalla? Viikottain, _____ useamman kerran viikossa, _____ 1-3 krt / kk, _____ harvemmin _____

5) Millä perhetuvalla käynte? (voitte jättää vastaamatta)

Kissankulma _____

Pikkukettu _____

Säpinä _____

Pyrstötähti _____

Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin vapaasti muutamalla lauseella.

6) Miten olette löytäneet perhetuvan?

7) Mikä saa teidät käymään perhetuvalla?

8) Millainen ilmapiiri tuvalla mielestänne on?

9) Mitä tekisitte jos perhetupatoimintaa ei järjestettäisi Lempäälässä?

10) Minkälaista tukea olette saaneet perhetuvalta arkeenne?

11) Vastaako perhetupatoiminta tarpeisiinne? Miten?

12) Kuinka toiminta voisi tukea teitä arjessa enemmän?

13) Millainen merkitys ohjaajalla on perhetuvalla?

14) Mikä on mielestänne vertaistuen merkitys perhetuvalla?

15) Oletteko käyttäneet lasten tupapäiviä (parkkipäiviä)? (Jos ette, siirrykää kysymykseen nro.18)

Kyllä _____

Ei _____

16) Miten ne auttavat perhettänne arjessa?

17) Millaisia toiveita teillä olisi lasten tupapäivien suhteen?

18) Minkälaisia toiveita teillä olisi tupien toiminnan suhteen?

Kiitos ajastanne ja vastauksistanne!

